

HRVATSKI PLANINAR

**120 godina
»Hrvatskog planinara«
1898. – 2018.**

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 110

**ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA**
izlazi od 1898. godine

11

**STUDENI
2018**

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

VŽ2 graf d.o.o.
Velika Gorica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Caplar
Palмотићева 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza ([hps@hps.hr](http://hps.hr), 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tržilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

472

Putem ljubavi do najvišeg vrha Europe

478

Stazama Gupčevih puntara

484

Penjanje na slijepo

491

Od doma do doma po planinama diljem svijeta

Sadržaj

Članci

- 472 Putem ljubavi do najvišeg vrha Europe**

Marija Kelava

- 478 Stazama Gupčevih puntara**

Klara Jasna Žagar

- 484 Penjanje na slijepo**

Feručo Lazarić

- 486 HPD – začetnik hrvatskog speleološkog katastra**

Vlado Božić

- 491 Od doma do doma po planinama diljem svijeta**

prof. dr. Željko Poljak

- 499 Priče iz davnine 1950. – 1960.**

prof. dr. Darko Grundler

Tema broja

HPD – začetnik hrvatskog speleološkog katastra

Naslovница

Planinarski dom Željezničar na Ošttru snimljen iz zraka (u daljinji Japetić),
foto: Alan Čaplar

Rubrike

- 410 Naručite planinarski kalendar za 2019. godinu!**

- 512 In memoriam:** Danka i Frane Bolanča, HPD Kozjak se oprostio od svojih legendi

- 513 Vijesti:** PD Gromovača iz Otočca nikad aktivnije, Novo ruho Kugine kuće, Pohod na najviši vrh Vukovarsko-srijemske županije, 120 godina planinarstva u Požegi, Dinara novim putom

- 519 Kalendar akcija**

Putem ljubavi do najvišeg vrha Europe

Uspon na Elbrus u srpnju 2018.

Marija Kelava, Đakovo

Prije šest godina bila sam samo mlada djevojka koja se zaljubila u karizmatičnog planinara s tada već velikim planinarskim iskustvom. Postupno je njegova ljubav prema planini prelazila na mene, ravnicaško djevojče kojem planine nisu bile ni nakraj pameti. Učlanila sam se u planinarsko društvo i tako je sve počelo.

Sjećam se svoga prvog planinarenja kao da je bilo jučer. Bilo je to krajem veljače 2014., kad smo išli na Kamešnicu. Sve mi je bilo teško, pa čak i nošenje fotoaparata. Tada sam se još oporavljala od prometne nesreće i bila sam potpuno bez kondicije. Malo-pomalo stigli smo do skloništa. Jedan od vodiča rekao je da bi možda bilo dobro da tamo ostanem i pričekam ostatak ekipe. No, moj tadašnji momak nije dopustio da odustanem, vjerovao je da ja to mogu.

Tada je netko rekao: »Eno, ide Stipe Božić!« Mislila sam da se šali, da nije istina. Moje prvo planinarenje i odmah sa Stipom Božićem, najpoznatijim hrvatskim alpinistom. Rekla sam kroza šalu: »Ovo mora biti neki znak!« Ispostavilo se da je upravo na dan koji smo odabrali za uspon godinu dana prije lavina na Kamešnici poklopila iskusnog alpinista i Stipinoga velikog prijatelja Edu Retelja. Nakon upoznavanja sa Stipom nastavili smo korak po korak prema vrhu dok nam je on usput pričao o nemilom događaju. Slušajući razgovor Stipe i moga momka, koji je ostao sa mnom na začelju i pratio svaki moj korak, stigla sam do cilja.

Moj prvi vrh, prva planina, prvi pogled s velikih visina! Isplatilo se svakoga koraka i muke. Na vrhu sam rekla samo »Ostavite me ovdje!«, ne zato što nisam mogla nazad, nego zato što je

MARIJA KELAVA

Polazak na aklimatizacijsku turu

vidik s vrha bio čaroban. Posvuda uokolo snijeg, bjelina, prekrasni, moćni vrhovi okolnih planina i samo zvuk vjetra, a u podnožju planine prekrasno modro jezero i livade. Bila sam uzbudena i prvi put osjetila strahopostovanje prema planinama. Činilo mi se da je svijet stao.

Nedugo nakon uspona na Kamešnicu uslijedili su pohodi na mnoge druge planine u Hrvatskoj, Sloveniji te Bosni i Hercegovini. Sa svakim su mi novim osvojenim vrhom planine sve više ulazile pod kožu. Bilo je i težih, opasnijih uspona, na kojima sam se znala zapitati: »Zar mi ovo stvarno treba?«, ali čim bismo se spustili s planine, uslijedilo bi pitanje »Kamo ćemo sljedeći put?«.

Posljednjih se nekoliko godina iz dana u dan povećavao broj mlađih u PD-u Đakovo. Okupila se dobra, mlada ekipa, koju su stariji, iskusniji planinari vodili, usmjeravali i učili o planinama i planinarenju. Kako je ekipa napredovala, tako se među iskusnjim članovima rodila zamisao da se zaputimo na Elbrus, najviši vrh Kavkaza.

Elbrus se nalazi u jugozapadnom dijelu Ruske Federacije, nedaleko od granice s Gruzijom, u zapadnom dijelu Kavkaza. Nebo dodiruje dvama najvišim evropskim vrhovima – istočnim (5621 m) i zapadnim vrhom Elbrusa (5642 m). Ime Elbrus izvedeno je iz imena Alborz, koje pak dolazi od planine HarāBərəzaitī (»Visoki stražar«) u perzijskoj mitologiji. U drugim jezicima Elbrus ima i druga imena, poput Mingi Tau (»Vječna planina« ili »Tisuću planina«) ili Yalbuz (»Ledeni griva«), oba na turskom jeziku, ili prijevoda čerkeskog imena Oshkhhamakhua – »Planina sreće«.

Vrh Kavkaza prekriven je vječnim ledom. Ledeni kapa Elbrusa sastoji se od 22 ledenjaka, iz kojih teku tri glavne rijeke: Baksan, Malka i Kuban. Budući da je Elbrus zapravo vulkan, planinu prekrivaju ohlađeni tokovi lave, vulkanski pepeo i krhotine, te piroklastični kalupi. Smatra se da se posljednja erupcija dogodila oko 50. godine naše ere. Na istočnoj su strani planine još uvijek aktivne sumporaste fumarole.

Kavkaz i Elbrus mitološki su bogat prostor. Ljudi iz podnožja planine prepričavaju brojne priče o vješticama i šumskim bićima. Na Kavkazu je navodno snimljen i dokumentiran jeti. Od mitoloških je priča svakako najpoznatija ona o Prometeju, koga je Zeus okovao na vrhu Kavkaza jer je ukrao vatru bogovima. Prometeja je na kraju

MARIA KELAVA

Vrh Cheget, naš prvi aklimatizacijski cilj

oslobodio i spasio Heraklo nakon mukotrpног uspona do vrha planine.

Elbrus je, kao i mnogi poznati vrhovi, posljednje počivalište mnogih alpinista i planinara. Vječni led Elbrusa godišnje prekine tridesetak života. U novijoj je povijesti »najcrnja« bila 2004. godina, s čak 48 zabilježenih smrti. Smrtnost penjača je velika pa se Elbrus smatra jednim od najsmrtonosnijih svjetskih vrhova. Premda uspon na Elbrus ne spada u tehnički teške, njegovi ledenjaci, velika visina, hladnoća i vjetar nipošto se ne smiju podcijeniti. Budući da je Elbrus najviši vrh Europe, sastavni je dio »Izazova sedam vrhova« (7 summits challenge). Na nj se ljeti uspinje mnogo entuzijasta iz svih krajeva svijeta.

Naša se planinarska skupina dugo i temeljito pripremala za kavkaski uspon. U početku je u ekipi bilo pet djevojaka i sedam momaka. Da bismo imali što veće izglede za uspjeh i stekli što više iskustva, osmisili smo dvogodišnji projekt koji se sastojao od zimskog uspona na Triglav, uspona na Mont Blanc i naposljetu na Elbrus. U proljeće 2017. popeli smo se u zimskim uvjetima na vrh Triglava. Krajem srpnja i početkom kolovoza iste godine slijedile su pripreme za uspon na Mont Blanc. Kako u životu na neke stvari ne možete utjecati, tako je jedna naša članica zbog poslovnih obveza morala odustati, a umjesto nje pridružio nam se jedan novi član.

Pripreme su tekle dobro i došlo je vrijeme za polazak na Mont Blanc. U Italiji i Francuskoj proveli smo desetak dana radi aklimatizacije i

Vrhovi Elbrusa (lijevo zapadni, desno istočni)

priprema za uspon. Za pokušaj uspona na vrh imali smo na raspolaganju dva dana, ali nismo imali sreće s vremenom. Jednostavno nije nam se otvorilo i nismo uspjeli doći do vrha. Razočarani neuspjehom, ali sretni što smo se svi sretno vratili kući, nastavili smo s pripremama za Elbrus.

Imali smo mnoge zamisli o tome kako ćemo se organizirati, ali smo nakraju angažirali agenciju – i nismo pogriješili. Ako nemate nekoga s dovoljno iskustva, agencija u mnogočemu olakšava i smanjuje brige o planiranju i organizaciji, tako da se možete usmjeriti samo na ono što je bitno, a to je uspon na vrh.

Na Elbrus smo trebali krenuti 13. srpnja ove godine. Kako se taj dan bližio tako su neki odustajali zbog obveza, neki zbog zdravlja, a neki zbog financija. Na kraju nas je od početnih 12-ero ostalo osmero: sedam momaka i moja malenkost.

Došlo je vrijeme za polazak. Oprema je bila spremna, ekipa se okupila, a mnogi članovi našeg društva došli su nas ispratiti. Krenuli smo, a osjećaji su se mijesali: uzbudjenje, veselje, nervozna i zabrinutost.

Na vrijeme stižemo na beogradski aerodrom »Nikola Tesla« i odmah po dolasku prepoznajemo po velikim planinarskim ruksacima i jednako uzbudnjim licima ljudi koji će putovati s nama.

Svi smo s prostora »eks-YU-a«, ukupno 32 planinara i tri vodiča. Let iz Beograda za Moskvu, a zatim za Mineralne Vode, koristimo za međusobno upoznavanje. Najmlađi član ekipe ima samo 13 godina, a najstariji 63. To je dokaz da su godine samo broj i da za ljubav prema planinama nikad nije ni prerano ni prekasno. Imate li želju, upornost, volju za napretkom i učenjem, a prije svega potporu okoline, lude koji vas bodre i dopuštaju vam da ostvarite svoje snove, sve je moguće.

Od Mineralnih Voda putujemo minibusima do Chegeta i hotelčića usred šume na 2100 metara, koji će biti naš dom sljedećih nekoliko dana. U tih nekoliko dana uspeli smo se do grebena Chegeta na 3100 m i potom se spustili žičarom u mjesto gdje smo odsjeli. Prvotno smo mislili prespavati gore, no kako nas je veći dio puta prala kiša, jednostavno nam se nije dalo spavati u šatorima. Po povratku su se svi dobro osjećali i nitko nije imao zdravstvenih tegoba. Svi smo zajedno odgledali nezaboravno finale svjetskoga nogometnog prvenstva i dostoјno proslavili uspjeh hrvatske reprezentacije. Već se tada pokazalo da smo prava ekipa; bez obzira na to tko je odakle, koje je vjere i nacionalnosti, svi smo se nekako zblžili. Kao da se znamo sto godina!

Ujutro 16. srpnja krećemo minibusima do Azaua, odakle nas žičara podiže na 3800 metara.

Prema dogovoru, platili smo po pet eura da nam ratrak odveze teške ruksake do mjesta na 4100 metara koje će nam sljedećih dana služiti kao bazni logor. Postavljamo šatore u prilično maglovitim i vjetrovitim uvjetima. Vrh se gotovo i ne vidi; uspijevamo ga vidjeti tek kada nakratko proviri kroz oblake.

Nakon kratkog odmora poduzimamo aklimatizacijski uspon na 4300 metara i potom se vraćamo u bazni logor. U blizini logora nalazi se kuća Diesel hut u kojoj boravi dio ekipe. Kuća ima nekoliko spavaonica, malu kuhinju u kojoj možete upotrijebiti plin te mjesto za druženje. Kad je lijepo vrijeme, a solarne čelije pune, ima i struje. Voditeljica kuće nije osobito gostoljubiva pa tjeri iz nje sve koji nisu platili noćenje. Kako pada mrak, zavlačimo se svatko u svoj šator i pokušavamo spavati. Moje prvo noćenje u šatoru na toj visini, i to u snijegu, nije bilo ugodno iskustvo. Iako imam dobru vreću za spavanje, pošteno se smrzavam jer šator nije odradio svoje. Cijelu noć pokušavam barem na trenutak sklopiti oči slušajući vjetar koji neumoljivo tuče po stijenkama šatora. Taman kad pomislite kako ćete uspjeti zaspasti, potjera vas, da prostite, na zahod, jer ste cijeli dan pili silno mnogo vode. Nije ugodno kada onako ušuškani i jedva donekle ugrijani morate iz vreće van na zimu.

Sljedeći je dan, utorak, predviđen za odmor. Mamurni i neispavani silazimo do žičare, gdje su dva restorana u kojima se može ponešto prigriti i popiti. Iako u blizini logora imamo zaledeno jezerce iz kojeg izvlačimo vodu za kuhanje, znatan se dio društva vodom za piće opskrbljuje u restoranima. Dobar je dan prilika i za zabavu, ali i da se što bolje međusobno upoznamo. Kad se ide na takve uspone, bitno je poznavati ljude s kojima ideš, da bi znao kako tko diše i kome treba pomoći, na koga pripaziti, jer bi neuspjeh jednoga bio neuspjeh za sve. Pomažemo jedni drugima, pa mi je tako jedna djevojka iz društva dala bivak vreću. Sljedeće se noći nisam smrzavala, ali naš šator nije izdržao. Vjetar je toliko puhao da nam je slomio šipke pa smo nas troje ujutro sklopili ostatke šatora i platili noćenje u Diesel hutu.

Srijeda, naš treći dan na planini, osvanula je predivna i sunčana, iako prilično vjetrovita. Idemo na aklimatizacijski uspon do Paštušovih stijena na 4800 metara. Koračamo doslovno korak po korak dok se oko nas otvaraju prekrasni vidici na

okolne planinske vrhove, sve redom više od 4000 metara. Na Paštušovim stijenama nagrađujemo se dužim odmorom i divimo prekrasnim moćnim vrhovima oko sebe. U daljini uspijevamo vidjeti Ušbu, vrh na kojem se dogodila najveća tragedija u povijesti hrvatskog alpinizma. Prepoznatljiv je po svom šiljastom vrhu i toliko je upečatljiv da ulijeva strahopoštovanje i neodoljivo vas izaziva da se pokušate popeti na nj.

Ovo je bio prvi lijep dan, jedan od onih povoljnijih za uspon na Elbrus, ali smo radi što bolje aklimatizacije pričekali s glavnim usponom. Iskusni planinari kažu za visoke planine: »Idite polako i jednom će vam se otvoriti put za vrh. Tko je žurio nije nikamo stigao.«

Sljedeća se dva dana vrijeme toliko pokvarilo da se već zabrinuto pitamo hoće li završni uspon biti moguć. Iskusni nas vodiči umiruju i održavaju u dobrom raspoloženju. Zbijamo šale, igramo »čovječe, ne ljuti se« (na planinarskoj ploči koju je osmislio jedan od vodiča), prepričavamo svoja planinarska iskustva i učvršćujemo novostечena prijateljstva. Preostaje nam još samo jedan dan za uspon.

Završni uspon

Slavonski planinari
na najvišem
vrhu europskog
kontinenta

Kako su ljudi već iscrpljeni, a vrijeme je upitno, radi što izglednijeg ishoda mnogi su platili prijevoz ratracima do spomenutih Paštušovih stijena i time uštedjeli dva sata hoda. Prema vrhu krećemo u pola četiri. Manji dio društva, s jednim vodičem, krenuo je pješice u jedan sat poslije ponoći. Vožnja ratrakom više je nego strašna jer stalno visimo pod jako velikim nagibom, na rubu prevrtanja.

Od Paštušovih stijena započinjemo zajednički put prema vrhu. Prizor noćnih svjetiljaka u mraku, koje se u dugačkoj koloni jedna iza druge polako pomiču naviše, zauvijek će mi ostati u sjećanju. Osjećate se povlaštenima što se uopće nalazite na takvom mjestu i što doživljavate takvu ljepotu. Sa svakim je korakom prema vrhu uspon sve teži, ali i sve ljepši. Sunce pruža zrake preko obzora i najavljuje da nas očekuje savršen dan. Svi smo radosni zbog toga.

Prva je stanka bila na 5100 metara, kod prevrnutog ratraka. Ostao je ondje kao simbol, a ujedno i kao spomenik ekipi koja je tamo poginula pri prevrtanju. Krijepimo se energetskim pločicama, čokoladicama i toplim čajem.

Iako je sunčano, još smo uvijek u sjeni velikog Elbrusa i pomalo zebemo. Tek nakon nekoliko sati hoda izbjijamo na sedlo od 5300 metara, gdje nas dotiču prve sunčeve zrake. Zastajemo radi dužeg odmora jer nakon sedla slijedi prilično strm uspon, osiguran užetom i klinovima.

Neki žele odustati, ali ih bodrimo i ohrabrujemo kako bi nastavili uspon. Izvlačimo iz ruksaka sve što imamo da ih osnažimo za nastavak uspona. Ni na trenutak ne dopuštamo da itko ostane sam jer se, na kraju krajeva, nismo došli natjecati tko će prvi izići na vrh, nego to učiniti timski, kao prava ekipa.

Pred nama je još samo završni dio uspona. Svaki je korak sve teži. Osjećamo se kao da nosimo sto kilograma na ledima, ali hrabro nastavljamo. Elbrus i majka priroda nagradili su nas za našu upornost i strpljivost predivnim vremenom.

Evo nas na vrhu! Svima su potekle suze radosnica što smo uspjeli i kao društvo i kao pojedinci. Nemoguće je opisati taj osjećaj nekome tko to nije doživio. To je osjećaj ponosa, radosti, sreće, zahvalnosti... prava eksplozija emocija.

Vidik s vrha zadivljuje. Mistični planinski masivi svuda oko nas, uz poneki oblačak, sve prožeto sjajnim sunčevim zrakama. Čovjek poželi ostati na takvom mjestu i zauvijek gledati tu ljepotu. Ispunjeni smo poniznošću što nam je dopušteno da budemo među rijetkima koji će to doživjeti.

Nakon zajedničkoga i pojedinačnog fotografiranja te bilježenja našeg uspjeha spuštamo se u dolinu. Svi se 35 članova skupine uspjelo popeti na vrh i, što je još važnije, sigurno spustilo s planine. Ovo je velik uspjeh za PD Đakovo, kojemu je ovo prvi uspon na Elbrus. Zasad sam prva i jedina djevojka iz toga društva na najvišem europskom vrhu. Nadam se da će ovaj uspon biti samo jedan od motiva drugim djevojkama i mladićima da se odvaže i pokušaju ostvariti takav uspjeh.

Bogatiji za vrhunsko ostvarenje, nove prijatelje i nova saznanja, vraćamo se kući svojim obiteljima i prijateljima. Po povratku su me mnogi prijatelji i suradnici neplaninari pitali: »Što te to tjera gore? Kako ti se dade patiti samo radi pogleda svisoka?« A ja razmišljam... hm... patnja? Je li ijedan velik uspjeh ostvaren bez žrtvovanja, muke i truda? Planine upravo zato i jesu predivne jer nisu dostupne onima koji to ne zaslužuju. Predivni vidici s vrha i sve što se pri samom usponu događa na neki

nas način mijenjaju, htjeli mi to ili ne. Postajemo jači, hrabriji, odvažniji, ne samo fizički nego i duševno. Kad svladate velike visine, surove terene, snijeg, led i mnoge druge opasnosti u planinama, uvidite koliko su malene neprilike na koje se u nizini svi žalimo. Uvidite kako je jedino bitno pomoći jedan drugome i dijeliti jedno s drugim ono malo što ti je preostalo u ruksaku. Mnogi od nas nisu ni svjesni koliko su zapravo bogati u životu i koliko toga mogu, samo kad bi na to gledali na pravi način i kad bi se usudili pokrenuti se. To je zapravo ono što me tjera u planine. Nisu bitni samo vidici i osvajanja, bitan je i put do cilja, koji te mijenja i stvara boljeg tebe, i prijatelji za cijeli život koje upoznaš na tom putu.

Ovim je usponom završila i jedna ljubavna priča, u kojoj sam odrasla na brojnim planinarskim usponima na kojima sam uvek imala veliku potporu kad je bilo najteže, i vjernu pratinju. Prijateljstvo je ostalo i hvala mu na tome! Nije istina da se sa svakom završenom ljubavi nešto gubi. Osobno sam mnogo toga dobila, a najvrednije od svega je to što mi je ova ljubav ostavila ljubav prema planinama.

Kako i kamo dalje? Vidjet ćemo, vrijeme će pokazati... kako u ljubavi, tako i u planini treba biti strpljiv i pomalo rasti, pa će se sve ostvariti.

Stazama Gupčevih puntara

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Bio je to prvi izlet moje planinarske škole. Vlak za Gornju Stubicu pun planinarskih školaraca, vodič Bruno pita: »Jasna, što ti radiš ovdje?«, ja odgovaram: »Učim, svatko uvijek može nešto naučiti!«.

Izlazimo iz vlaka, vodič daje posljednje upute o pravilima kretanja u planini, ali malo tko ga sluša. Žamor uzbuđenja glasniji je od njegova grlena glasa. Smijem se školarcima u bijelim i plavim platnenim tenisicama. Kako se kasnije pokazalo, sve su stradale u duboku blatu sred puta, ali njihovim vlasnicima kao da nisu smetale mokre, blatinjave noge. Smijali su se i ciktali, samo su djevojačka lica bila namrgođena zbog ove neočekivane smetnje udobnosti na koju su navikla na čistim ulicama velikoga grada.

Bilo je to prije deset godina. »Zar je od toga dana prošlo dugih deset godina?!«, osmijeh sjete zaigra mi na usnama. Danas ču proći istom stazom i sve će se činiti isto kao i prije deset godina, a sve će opet biti tako različito, tako novo. Skrenut ču sa staze lijevo i desno i pustit ču da me spontana značitelja vodi do osebujnih ljepota zagorske baštine. Proći ču danas stazama Gupčevih puntara¹ i na kraju ču, kao i onog dana, preko Lipe sići u Donju Planinu. Bit će to još jedna planinarsko-povjesna šetnja po dragomu kraju.

Početak planinarskih staza oznaka 34 i 35 je na brdu Samci nad Gornjom Stubicom. Arheološka istraživanja Samaca počela su 2011. i 2016. kada

su iskopani kameni temelji jugozapadnog ugla kaštela renesansnih karakteristika. Pronađen je također novac iz 1572., ostaci kaljevih peći, zdjele, vrčevi, lonci, boce i čaše iz 16. i 17. stoljeća te nalazi staklenog posuđa i servisa od kamenine iz kraja 18. i početka 19. stoljeća. U perivoju u kojem se oči odmaraju na zelenilu, uši opijaju ptičnjim pjevom, a vidici pucaju na Sljeme, Tepčinu špicu i Gornju Stubicu, nalazi se barokni dvorac obitelji Oršić, podignut u drugoj polovici 18. stoljeća. Oršići su pripadali vojnemu plemstvu, što znači da nisu bili osobito bogati, ali se Krsto Oršić oženio Josipom iz bogate ugarske grofovske obitelji Zichy. Priča o gradnji dvorca ima pravi dramatični zaplet koji uključuje prevare i ubojstvo s nikad razjašnjеним krajem.

Danas je u dvorcu Muzej seljačkih buna, a planinarima će svakako biti najzanimljivija Ilirska soba u kojoj se nalazi jedinstveni izložak nazvan »Muževi ilirske dobe (1835. – 1880.)« na kojem su uz slike značajnih iliraca i slike dviju ilirki: Sidonije Erdödy Rubido i Dragojle Jarnević. Podsjetimo se da je Dragojla Jarnević, književnica i aktivistica za ženska prava, začetnica penjanja u Hrvatskoj u doba Ilirskog pokreta, pa se smatra prvom hrvatskom planinarkom i alpinistkinjom. Godine 1843. kao prva žena popela se na Okić s južne, strmije strane. U to vrijeme bio je to velik pothvat jer nije bilo penjačke opreme pa se po stijenama morala penjati bosa. Smjer njezina uspona danas je označen kao Dragojlina staza.

Dio muzeja je i velik spomenik seljačkoj buni s Matijom Gupcem kao središnjim likom i Petricom Kerempuhom, lukavim veseljakom i prepredjenjakom koji u svojim baladama komentira svakodnevni život te reljefima koji prikazuju bitku kod Stubice i svakodnevni život seljaka. Spomenik je iz bronce i zelenog kamena s Medvednice izradio kipar Antun Augustinić sa suradnicima, a zbog veličine i raširenih Gupčevih ruku čini se kao da zaštitnički lebdi nad čitavim krajem.

¹ Pohod »Stazama Gupčevih puntara« organizira PD Stubičan iz Donje Stubice u spomen na 5. veljače 1573. kad se zbila krvava bitka kod Stubice kojom je završila seljačka buna pod vodstvom Matije Gupca. Rekonstrukcija »Bitke nad bitkama« sa statistima u srednjovjekovnim kostimima feudalaca i seljaka, naoružanih mačevima, topovima, vilama, kopljima i srpskim vjerni je prikaz završne bitke koja je dobila nagradu najboljeg turističkog događaja na ovim prostorima, a odvija se kod Majsecova mlina. Za planinare se organiziraju dvije trase pohoda: duža trasa Donja Stubica – Stubički Golubovec – Hižakovec – Gupčeva lipa u Gornjoj Stubici – Majsecov mlin u Donjoj Stubici i kraća trasa: Donja Stubica – Stubički Golubovec – Hižakovec – Majsecov mlin.

Sjeverni pristranci Medvednice, pogled na Laz i Sveti Matej

Staza se spušta stubama i nastavlja asfaltnom cestom u naselje Gornju Stubicu (201 m), prolazi pored župne crkve svetog Jurja mučenika iz samog početka 13. stoljeća i stiže do Gupčeve lipe. Sveti je Juraj mučenik jedan od najpopularnijih svetaca zaštitnika u Hrvatskom zagorju, a u narodnom je vjerovanju zaštitnik za mnoga životna područja i u svim životnim opasnostima. Zaštitnik je zemlje, usjeva, zelenila, stoke, pastira, ratara, križara, vojnika.

Gupčeva je petstotinjak godina stara lipa živi svjedok Velike seljačke bune iz 1573. godine. Prema narodnoj predaji, pod njezinom je krošnjom Matija Gubec okupljao svoje seljake i s ovog ih je mjesta poveo u borbu za pravicu, prvenstveno protiv opaka feudalca Franje Tahija. Zbog starosti i povijesnog značaja lipa je proglašena zaštićenim spomenikom prirode. Oronula i stara hrabro prkosila bolesti i prolaznosti vremena i čuva spomen na hrabre Gupčeve puntare. Na Cvjetnu nedjelju 1945. grom je tijekom snažne oluje udario u tridešetak metara visoku lipu i oštetio središte debla, a

vjetar je polomio grane na današnju visinu. Danas lipa s visinom od 9 i opsegom debla od 5,8 metara i svojom starošću predstavlja prirodnu rijekost. U cilju očuvanja genofonda Gupčeve lipe i za uzgoj zamjenskog stabla kad Gupčeve lipe više ne bude u Hižakovcu je 2011. osnovan Živi arhiv Gupčeve lipe.

Mnogo je seljaka poginulo u Gupčevoj buni, najpoznatijem seljačkom ustanku u hrvatskoj povijesti. Vođe bune koji nisu ubijeni, odvedeni su u Zagreb na ispitivanje. Među njima je bio i Matija Gubec. Pogubljen je 15. veljače 1573., najvjerojatnije na zagrebačkoj Gupčevoj zvijezdi. U 19. stoljeću pojavila su se mišljenja, uglavnom potaknuta pisanjem Augusta Šenoe, da je Gubec pogubljen na zagrebačkom Markovu trgu, ali budući da su pogubljenja bila vezana uz vatru, a tadašnje gradske zidine bile su drvene, to bi moglo izazvati velik požar pa pogubljenje na tom mjestu nije moguće.

Narod je pak vjerovao da Matija Gubec uopće nije umro, nego se sa svojim kapetanima skriva

negdje u pećini, a kad njegova brada sedam puta obraste oko stola, Matija, pravim imenom Ambroz Gubec, doći će i spasiti svoje seljake. Čak i danas kad im je teško, ljudi kažu da će doći Matija i spasiti ih od socijalnih problema.

U hladovini stare Gupčeve lipe kućica je stara više od 200 godina koja je zaštićeni spomenik kulture. Originalno je uređena i ukrašena predmetima korištenima desetljećima unazad, pa čak i stoljećima prije današnjeg vremena. Kućica se koristi kao ugostiteljski objekt. Gupčeva lipa je kontrolna točka Zagorskog planinarskog puta.

U naselju Brezju (248 m), na križanju kod Kraljice mira planinarske staze se razdvajaju. Namjernika koji se uputi stazom broj 35, odnosno desnim krakom ceste, znatiželja bi mogla odvesti do kuće Matije Gupca u selu Hižakovcu i do dvorca Stubičkog Golubovca, jednog od najvrjednijih hrvatskih dvoraca kasnobaročnog razdoblja. Dvorac Golubovec je oko 1800. dala izgraditi Regina pl. Domjanić, udana grofica Drašković, no već 1804. njezini nasljednici su ga prodali biskupu Maksimilijanu Vrhovcu koji je dvorac obnovio, proširio gospodarstvo kojim se održavao dvorac i omogućio izgradnju kupališta u Stubičkim Toplicama. Nakon njegove smrti i promjenom vlasnika dvorac je doživio stagnaciju, sve dok u njegov posjed nije došao barun Levin Rauch koji ga je obnovio i unaprijedio. Nakon Drugoga svjetskog rata Golubovec je zadesila sudbina većine hrvatskih dvoraca. Tada

je započelo njegovo propadanje, a zasluga za sprječavanje potpune devastacije pripada »Kajkaviani« koja od 1996. otvara vrata dvorca posjetiteljima i od tada se u njemu održavaju koncerti, književne večeri, simpoziji, izložbe i druga događanja.

U selu Hižakovcu (naglasak je na glasu a) jača osjećaj snage Seljačke bune koja je ostavila traga ne samo u hrvatskoj povijesti, nego i u tradiciji ovoga kraja. Prema legendi vođa seljačke bune Matija Gubec bio je rodom upravo iz sela Hižakovca. Hižakovec stoji na strmim sjevernim obroncima Medvednice i nastanjen je od davnina. Gradnja kuće Matije Gupca pored Bekove mlake započela je prije dvanaestak godina. *Bogečka je to hižica, z rastovine zbita, slamom pokrita i vu trnacu skrita*, baš kako se nekad gradilo. Uz kuću je postavljen žrvanj za mljevenje kukuruza, imela za sreću i stara pletena košnica za pčele. Skromna ali ponosna, cijela je kućica stala u jednu prostoriju sa stolom, dva stolca, škrinjom, policom, peći i krevetom. Čovjek se ne može dovoljno načuditi kako je jedan pravi zagorski muž spavao u tako malenu krevetu. Sve je ovdje u znaku pjetla. Buna počinje! U šumi kuka kukavica. Bijeli jorgovan slatko miriše. Vidici na Zagorje i okolne vino-grade obasjane suncem, plavi i zeleni pod vedrim nebom, čine se nestvarni.

Nastavi li se hodati stazom broj 34, odnosno s križanja kod Kraljice mira ravno uzbrdo, dolazi se u selo Slani Potok. Moja sjećanja opet se bude. Prije deset godina baš je na ovom križanju kraj kapele svetih Fabijana i Sebastijana bila prava zagorska svadba, a mi smo počašćeni kao da smo *došli f goste*, iako smo planinarski šarenici, više sličili nezvanim *mačkarima*. Stari zagorski svatovski običaj nalaže ovako:

Na mladijenku se pak najprije dene pamučina, onda kinč, h ruke dobi jabuku i rožmarin. Gda pred hižu mužikaši zaigraju, mladenec mora iti h komoru po mladijenku. Ona pak mora prije neg on i zehne reći: »De si tak duge bil?« i onda se po tom zna da bu ona sigdje perva. Onda ju mladenec kušne. Za te vrijeme mora neverunje se zrajiti koga god pri hiže imaju i kak mu je ime. Veljiki je zamer će se za teru staru tecu pozabi. Stoprem onda mu sekačica odrigla vrata. Onda se pribiraju pogaćarice z nakindanami korpami. One glediju tera ime ljepše crvene panjkljeke i bušpan. Po hiže je iste se nakindane. Ober stola visi ljuster od bažulja, slame

Ročićeva sjenokoša

KLARA JASNA ŽAGAR

Kod Gupčeve lipe u Gornjoj Stubici

i panjklike. Na zidu je pribit ručnik i tam moraju sedeti same mladenec i mladijenka. Da mužikaši zaigraju, pogačarice počneju tancati, a ze sije strani zviraju mačkari f hižu. Gospodar onda zna reči: »Dečki, jete i pijte i tancajte, same mi najte kakvoga kvara napraviti.« Oni veljiju: »Bez brige, kum.«

Da dojde vrijeme za iti na zdavanje, never mora spričati, a si po hiže vudri h plač. Još se same ima dar zebrati i onda se zeme rudne. Mladijenka mora imeti pri sebe male šenice, a podsnaš pak mora imeti pogačice. Da se zide van h dvorišče pak se si plačeju, a Katica sem velji: »Zbogom i najte mi kej zameriti.« Sveti zahuškaju, mužikaši zaigraju, pogačarice deneju korpe na glave i geneju. Kud se god ide, pri sake ljese čaka kup bap i dece i sijem njem podsnaš delji pogačice.

Da su h cirkve zdani, mladijenka ostavi jabuku z rožmarinem na jentaru. Onda se vunje moraju dogovoriti teri je najkrači put do dečkovoga doma. Da dojdeju na pervi komad njegove zemlje, tam se pije rudne, nazdravi se mladijenku. Njoj daju punu

kupicu h ruke, ona male spije, a druge hiti prek rame skup z kupicu. Onda još mora posejati šenicu i reći ovak: »Na ove zemlje nek navijek raste vine i kruh.«

Več se z daljekoga čuje da deca kričiju po selu da ideju nazaj, a h dvorišču počaka sveker i pelja mladijenku h štalu. Ona mora pogladiti sake marše, a stoprem onda ideju f hižu. Na pragu ju počaka mati z nakindanem kuglifem i z flašu vina. Ona kušne snehu i da je h ruke flašu i kuglif. Ona pokorači f hižu i velji: »Nosim vam blagoslova i Božjega mira.« Onda još na kraju mora skušuvati se rođake i susede po hiže, oko peči i na peči, one teri oko žerva stojiju i glediju i se one teri nijesu stali f hižu.

Slani su Potok nastanjivali Iliri, Kelti, zatim Rimljani i Hrvati. Zanimljiv je popis podložnika sela Slani Potok iz 16. stoljeća koji gospoštiji daju orahe i kestenje, a ne pšenicu. Prema svjedočenju grofa Adama Oršića iz 1770. kroz selo je doista tekao slani potok. Kapela svetih Fabijana i Sebastijana (340 m) pod zaštitom je Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Gupčeva hiža u Hižakovcu

Etno selo Sveti Martin ili Perivoj svetog Martina kod Gornjih Hrena uređivan je u razdoblju od 2008. do 2011. godine. Gornjostubičanci su sa svojim prijateljima radili i skupljali starine i stvorili tako seoski ugodaj svojih predaka. S kapele svetog Martina sat otkucava svaku četvrt i to je zapravo jedini zvuk koji se čuje u ovoj oazi mira. Starinska hiža i palnica, seosko dvorište sa štalom, biblioteka, hiža svetog Martina, enoteka, starinsko trsje, lovačka čeka, kapelica i groblje, kalvarija, stari melin na Slanom potoku i brojni starinski predmeti čine ovaj jedinstveni muzej na otvorenom.

Planinarsko-poučna staza počinje upravo u Perivoju svetog Martina (390 m) i preko vidikovaca Majke Božje Stubičke na kojem su istoimena kapelica i drvena piramida (ili čeka) i Melićuve dolazi do predjela zvanog Prekrižje (475 m). Na Prekrižju je križanje puta koji dolazi iz Slanog Potoka strmom padinom Careva bila s poučnom stazom, te putovima koji vode prema Tepčinoj špici i dalje na Lipu ili Mariju Snježnu i prema predjelu Šokot s izvorom Slanog potoka i rudnikom soli. S oba spomenuta vidikovca otvaraju se prelijepi vidici na tipičan zagorski okoliš, kitnjašte brege, polja i vinograde s kleticama, naselja Mariju Bistrigu, Gornju i Donju Stubicu, Stubičke Toplice i Oroslavje te Sveti Matej i Laz, sve ukrašeno proljetnim mirisima i bojama u ovom neponovljivom danu. Svježi tragovi divljih svinja jasno su vidljivi duž puta. Očenaš, Zdrava Marija i Slava Ocu pred krajputaškim raspelom na Prekrižju uz snažan, opojan miris procvalog gloga i zvonki pjev ptica.

KLARA JASNA ŽAGAR

Na pećini u Šokotu (453 m), uz izvor Slanog potoka postavljeno je raspelo, sveti znak Isusova križa. Na ovome se mjestu tri potočne žile spajaju u jednu. Izvor Slanog potoka prolazi kroz rudnik soli pa je voda na izvoru gorkasto-slana okusa. Sol, odnosno slana voda već se 1347. vadila iz bunara zvanih šokoti (mad. sokut, slani bunar) i mještani su je u nedostatku kuhinjske soli koristili za kuhanje. Voda je slana od natrijeva klorida, odnosno kuhinjske soli, a gorkasta od otopljenih soli magnezija i kalcija.

Najstariji zapisi o rudarenju na Medvednici vezani su upravo uz Slani potok. Sol se pokušavao iskapati iz rudnika, ali bilo je to u malim količinama i kroz kraće vrijeme jer je teren nepristupačan. U 18. je stoljeću grof Krsto Oršić pokušao obnoviti rudnik, a i kasnije je bilo pokušaja njegove obnove. Svi su pokušaji bili neuspješni pa je danas od rudnika vidljiv samo zatrpan ulaz.

No, odakle sol na Medvednici? Prije više od 300 milijuna godina bilo je područje Hrvatskog zagorja u sastavu velikog mora koje je prekrivalo gotovo cijelu Europu. Kad su povlačenjem mora nastale zatvorene lagune, iznad velikih karbonatnih platformi taložile su se razne vrste soli. Jedna od tih platformi je područje Šokota.

Zajednička staza 34 i 35 vodi s Prekrižja uskim klancem kroz šumu bukve i graba, bagrema i kestena te konačno velikih stabala bukve i jele u podnožje Tepčine špice (580 m). Još nekoliko minuta uspona i izlazi se na šumovit greben Tepčine špice (642 m) s kojeg nema vidika. U narodu se zadržala predaja

Sveti Fabijan i Sebastijan u Slanom Potoku

Pod Augustičićevim spomenikom Matiji Gupcu

da je ovdje nekada bio velik grad koji je izgradio neki Kara pa se u spomen na njega selo u zagorskom podnožju Tepčine špice zove Karivaroš. Ako su grad i kapelica Svetog Apostola zaista postojali, zarasla ih je šikara.

Pravi labirint označenih i neoznačenih putova na kojima i danas nema nikoga vodi do Ročićeve sjenokoše (708 m). Riječ *sjenokoša* u rječniku označava livadu koja se redovito kosi. Danas je Ročićeva sjenokoša travnati proplanak okružen šumom. I ovdje je križanje putova koji dolaze sa zagorske i prigorske strane Medvednice, a na samom križanju su gromača s križem i dvije nadstrešnice sa stolom i klupama, mjesto za odmor u raspjевanoj, mirisnoj šumi. Nedaleko od križanja nalazi se izvor pitke vode Rumlec (688 m). Od Ročićeve sjenokoše poznati put 1M vodi dalje na Lipu (709 m).²

² U tekstu »Ne govori osim, ako misliš da možeš popraviti tišinu« objavljenom u časopisu »Hrvatski planinar« broj 10/2012, str. 448-450, opisani su lokaliteti Lipa, Rumlec i Tepčina špica.

Izvori

- Zagorjepublic *Slani potok – Lipa rog* [online]. Dostupno na: http://www.zagorjepublic.com/PD_STUBAKI/Medvednica/SLANI_POTOK_-LIPA_ROG/slani_potok_-_lipa_rog.html [18. travnja 2018.]
- Medvednica.info *Slani potok* [online]. Dostupno na: <http://www.medvednica.info/2010/10/slani-potok.html> [18. travnja 2018.]
- (2018.) *Puca, snoboki i ženidba* [online]. Dostupno na: <https://biramdobro.com/puca-snoboki-i-zenidba/> [6. svibnja 2018.]
- Medvednica.info *Ročićeva sjenokoša* [online]. Dostupno na: <http://www.medvednica.info/2010/10/rociceva-sjenokosa.html> [18. travnja 2018.]
- Info-ploče Parka prirode Medvednica
- Info-ploče (bez oznake nositelja)

Penjanje na slijepo

Iskustvo slijepoga planinara

Feručo Lazaric, Svetvinčenat

Pohađajući zimus opću planinarsku školu trebali smo se u upoznati i s penjanjem. Voditelj škole odmah me je izdvojio od ostalih planinara govoreći da to nije za mene, da mi to ne treba. Bio sam mu prezahvalan što me je uopće primio u školu s videćim planinarima pa sam se složio s njim, premda mi je njegova odluka teško pala.

Čitajući o usponu na Olimp, koji planiram posjetiti ove jeseni, doznao sam da završna dionica iziskuje penjačke vještine pa me to dodatno motiviralo da upoznam osnove tih vještina.

Vrtim u glavi razne scenarije i ideje kako da ostvarim tu želju. Razmišljam: i samo planinarenje na slijepo bilo je teško organizirati, a kamoli penjanje. No, nisam odustajao nego sam uporno tražio rješenje. Sjetio sam se prijatelja s posla koji se davno penjao. Jednom me je zvao da mu se pridružim, ali tada me je zanimalo skijanje, a penjanje ni najmanje. Nismo se ni vidjeli ni čuli

dvadesetak godina. Odlučim ga nazvati. Nije baš bio oduševljen mojim prijedlogom da se idemo penjati pa sam na neko vrijeme odustao od te zamisli. U međuvremenu sam nizao planinarske uspjehe.

Iznenadio me njegov poziv. Bio sam izvan sebe od sreće kad me je pozvao da se pridružim njemu i njegovom društvu sljedeće nedjelje. Pitam ga što da obučem i obujem. Odgovara: komotne kratke hlače i tvrde tenisice. U dogovorenim dan u Balama pridružujem veselom tročlanom društvu. Jedan me član već poznaje s planinarenja. Stižemo u Rovinj pa hodajući nastavljamo prema Zlatnom rtu gdje se nalazi stijena s nekoliko penjačkih smjerova. S velikim zanimanjem slušam što mi govore o penjačkoj opremi, tehniци, povijesti i istarskim stijenama. Brzo stižemo do same stijene. Nalazi se blizu mora pa sam mnogo puta prolazio mimo nje u svojim romantičnim ljetnim šetnjama. Tada mi nije padalo na pamet popeti se na nju, ali čovjek se mijenja pa sada pod nju dolazim s drugačijim motivom.

Uz pomoć prijatelja-penjača navlačim penjački pojasa. To je slično kao da stavljam padobran. Ubadam jednu pa drugu nogu i sve čvrsto stežem oko struka. Zatim uvlačim uže kroz omču na prednjoj strani penjačkog pojasa. Zavežemo uže u čvor. Osmica, tako ribari vežu udicu. Kaže prijatelj da je to sasvim siguran čvor. Uže je promjera 12 milimetara i dinamičko, tako da u slučaju potrebe amortizira pad. Uže je provučeno kroz komplete s karabinerima, a oni su ovješeni o spitove, sve do vrha stijene, 15 metara iznad tla. Drugi kraj užeta, koji visi s vrha, uzima prijatelj koji će me osiguravati. To znači da će ga provući kroz istu omču na svom pojusu i dalje kroz spravicu koju drži u desnoj ruci. Laganim pritiskom na malu polugu propušta uže. Ako ne stisne, uže se blokira. Nevjerojatno kako sve to lako funkcioniра!

Prijatelji mi pomažu da se približim stijeni. Pipnem je i osjetim da je okomita, tik ispred mene. Pozorno slušam što mi govore. Dignem obje ruke,

Priprema za penjanje

Feručo Lazarić penje u stijeni

tražim neku rupu ili izdanak u stijeni. Ujedno tražim oslonac za desnu nogu, bilo prema van, bilo prema unutra. Kad nađem tri čvrsta oslonca, mogu dalje tražiti put ili slobodnom rukom ili slobodnom nogom. Polako se uzdižem jer tražim samo čvrste oslonce, što znači da stajem punim stopalom i hvatam se svim prstima. Kako se uspijnjem, tako prijatelj zateže uže kojim me osigurava. Nakon svakog metra visine moram izvući uže iz karabinera jer je za početnike takav način penjanja sigurniji.

Priznajem da mi je prvi uspon prilično uzbudljiv i naporan jer gotovo panično tražim oslonac stružući rukom ili nogom po stijeni. Osjećam da me prijatelj dobro osigurava jer stalno zateže uže. Malo-pomalo, na opće oduševljenje, stižem do vrha stijene. Nisam se nijednom okliznuo premda se to vrlo lako moglo dogoditi. U tom bih slučaju ostao visjeti na užetu. Kad sam došao do vrha, prijatelj mi viče: »Baci se!« No, meni nije jasno kako da se bacim u dubinu. Trebao sam se odgurnuti od stijene i sjesti u penjački pojaz. Lijep je to osjećaj! Silazim odbijajući se od stijene raširenim nogama, dok me prijatelj spušta do zemlje. Kakvo veselje! Slijedi čestitanje okupljenih penjača.

Sada i moj prijatelj želi iskušati penjanje na slijepo. Učinit će to pokrivenih očiju, dok ja njega osiguravam. Veže uže u svoj pojaz, a ja ga

provlačim kroz omču na svome pojazu pa kroz spravicu za blokiranje i otpuštanje užeta. Lijevom rukom držim uže i propuštam ga u spravicu koju držim u desnoj. Nevjerojatno je da je to tako jednostavno, a tako sigurno. Čudeći se kako sam uspjevao naći oslonce u stijeni, nekako se i on domogao vrha. Što da kažem, to je tako!

Ispenjao sam još tri smjera, sada brže i lakše. Na kraju su mi obećali da će me ponovo pozvati, a ja će se s veseljem odazvati.

Penjanje na slijepo

HPD – začetnik hrvatskog speleološkog katastra

Vlado Božić, Zagreb

Često pitaju nas speleologe koliko ima špilja i jama u Hrvatskoj. Na takvo pitanje obično odgovaramo da ih ima oko 10.000, a možda i više. Zapravo, točan broj špilja i jama ne znamo jer još nisu na jednom mjestu prikupljeni podaci o svim poznatim špiljama i jamama u Hrvatskoj. No, u posljednjih nekoliko godina speleološke udruge dostavljaju podatke o istraženim speleološkim objektima u speleološki katastar, pa se dugogodišnji san hrvatskih speleologa postupno ostvaruje. Katastar vodi Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, odnosno Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP). Ima, dakako, još mnogo posla: do sada je u speleološki katastar upisano (svega) 1718 špilja i jama, razvrstanih po raznim kriterijima.

Radnje koje su do sada poduzete u vezi sa speleološkim katastrom predstavljene su 10. svibnja 2018. u Ministarstvu zaštite okoliša i energetike, odnosno u prostoru Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost u Zagrebu. Tom prilikom predstavljen je projekt dugačkog naziva »Unapredjenje kvalitete podataka i prostornih podloga te tehničke infrastrukture informacijskog sustava zaštite prirode (ISZP), uključujući razvoj i integraciju speleološkog kataстра RH za potrebe učinkovite provedbe Natura 2000 u Hrvatskoj«. Na predstavljanju su sudjelovali predstavnici tog Ministarstva i Fonda, HAOP-a, Ministarstva unutarnjih poslova (Protueksplozionska služba), HGSS-a (Hrvatska gorska služba spašavanja), ZSS-a (Zagrebački speleološki savez) i HGI-a (Hrvatski geološki institut). Nažalost, speleološka je zajednica bila pozvana samo putem ZSS-a, pa mnogi koji bi bili zainteresirani čuti novosti o katastru nisu bili prisutni. Prisutnima je priopćeno što je do sada učinjeno na ostvarivanju speleološkog katastra tko i na koji način surađuje u tome. Iz izlaganja je bilo vidljivo da je za realizaciju projekta utrošeno

mnogo novca, ali da je projekt zaživio te da će od njega imati korist ne samo speleološka zajednica već i mnogi drugi.

No, malo ljudi zna da taj put do današnjeg stanja kataстра traje čak 120 godina i da kao preteču, sada moderno organiziranoga hrvatskog speleološkog katastra, treba smatrati »Naputak za sabiranje planinarske građe« koji je još 1898. objavilo Hrvatsko planinarsko društvo (HPD) u časopisu Hrvatski planinar.

Podsjetimo se: ove 2018. godine obilježavamo 120 godina izlaženja časopisa Hrvatski planinar. Pritom ističemo ulogu koju je taj naš časopis imao u razvoju mnogih znanstvenih i istraživačkih disciplina. Vrijedi istaknuti i da je objavom u »Hrvatskom planinaru« 1898. u Hrvatskoj započelo sustavno skupljanje podataka o špiljama i jamama, što je do danas dovelo do ostvarenja dugogodišnje želje hrvatskih speleologa, do speleološkog kataстра.

U razdoblju od 16. do kraja 19. stoljeća vrlo je malo tekstova o špiljama i jamama. Špilje prvi spominje, ali na pjesnički način, naš pjesnik Petar Zoranić davne 1536. u knjizi Planine. Malo poslije, 1584. godine, dubrovački znanstvenik Nikola Gučetić uspoređuje osobine špilje Šipun u Cavtatu s osobinama špilje Vjetrenice na Popovom polju u Hercegovini. Slovenski znanstvenik Ivan Vajkard Valvasor opisuje 1689. špilju Drušku peć na Učki, a 1774. talijanski opat Alberto Fortis svoje istraživanje jedne špilje na izvoru Cetine (danasm znamo da je istraživao Rudelićevu špilju). Godine 1776. Ivan Lovrić opisuje svoje istraživanje »Špilje nad prvim izvorom Cetine« (danasm poznate kao Gospodska špilja), dajući vrlo dobar opis dijela špilje kroz koji je prošao.

U 19. stoljeću najznačajnije djelo u kojem su spomenute, a djelomično i opisane špilje nekadašnje Vojne krajine (osamdesetak špilja), dao je 1835. karlovački školski nadzornik Julije Fras.

Pećine županije ličko-krbavske. — Die Höhlen des Lika-Krbava Komitates.

Babić jama kod Lovinca.
Babić pećina kod Lovinca.
Barićeva špilja kod Petrova sela.
Barišina pećina kod Zavalja.
Bankuša kod Klanca (Pazarište).
Beć pećina kod Perušića.
Bezdan u Pećinskom vrhu (Gospic).
Bezdan u Sadikovcu (Oštarije I.).
Boljkovac (v. San).
Brkina pećina kod Ričica (Lovinac).
Brstanuša kod Lukova Šugarja.
Budina ledenica kod Studenaca (Perušić).

Bujanović pećina kod Zavalja.
Čukovac kod Široke Kule.
Čelina (v. Pčelina).
Dabina pećina u Jezercu (Pribor).
Divlja pećina na Alagincu (Oštarije I.).
Došenova pećina kod Petrova sela.
Dragijina jama kod Medka.
Dražića pećina kod Dol. Lapca.
Drlića pećina kod Počitelja (Medak).
Golubnjača kod Dol. Lapca.
Golubnjača u Humoljcu (Korenica).
Golubnjača u Mrsinju (Korenica).

Prvi popis špilja u Hrvatskoj objavljen 1912.

Bili su to počeci speleološke djelatnosti u Hrvatskoj. Za daljnji razvoj te djelatnosti zaslužno je bilo osnivanje HPD-a 1874. godine. Naime, članovi HPD-a potaknuli su sveopće istraživanje hrvatskih planina i njihova podzemlja. Tada, koncem 19. stoljeća, više je znanstvenika-planinara posjećivalo i opisivalo pojedine hrvatske špilje. Na primjer, Dragutin Hirc je od 1875. objavio više članaka u dnevnim i tjednim publikacijama i u knjigama (od većih špilja opisao je špilju Samograd, Hajdovu hižu i dr.), Jakov Ćudina 1885. objavljuje opis Vrličke (Gospodske) špilje, Đuro Pilar 1883. opisuje špilju na Kupičkom vrhu, Mijo Kišpatić 1892. istražuje i uređuje Baraćeve špilje. Ima još zapisa o posjećivanju špilja i jama.

Članovi HPD-a uvidjeli su da istraživačka djelatnost posvećena našim planinama napreduje i da je širu javnost potrebno izvješćivati o tom radu. Zato su 1898. pokrenuli časopis Hrvatski planinar koji, eto, izlazi već 120 godina. Da bi još više potaknuli istraživanje i prikupljanje podataka, već su u prvim brojevima objavili uputu kako i o čemu skupljati podatke. Član uredništva Milan Šenoa napisao je članak pod naslovom »Naputak za sabiranje planinarske građe«. U broju 2 objavljen je svrha skupljanja podataka uz objašnjenje po točkama, a u br. 4 na str. 62 (uputa br. 11 i 12) i uputa koje podatke skupljati o špiljama. Evo što on piše:

»11. Ima li u blizini mjesta kakova špilja (pećina)? Je li ulaz pristupan? Može li se lako ući ili

je potrebno uže? Koliko je duga špilja? Je li njom tko prošao? Ima li samo jedan ili više ulaza? Je li visina uvijek tolika da čovjek može uspravno hodati? Ima li mesta, gdje se treba provlačiti? Koliko je takvih mesta? Ima li u špilji pogibeljnih strmina, treba li postaviti brane? Protiče li špilju kakova voda? Mora li posjetnik preći preko te vode? Kako se najlakše prelazi preko te vode? Mijenja li se množina vode znatno, kad zapane kiša?

12. Ima li u okolini ponora suhih ili riječnih, propasti, ponikava, duliba, ledenica špilja, sniježnica? itd.«.

Nitko tada, prije 120 godina, nije bio svjestan toga da je to bio začetak današnjega Hrvatskog speleološkog kataстра. Naime, tim je naputkom započelo sustavno skupljanje podataka o našim špiljama i jamama.

Nažalost, nije poznato kakav je tada bio odaziv na ovo traženje i tko je skupljao prvu građu. Međutim, poznato je da je već desetak godina poslije postojao prvi popis špilja i jama u Hrvatskoj. U »Vijestima Geološkog povjerenstva za Hrvatsku i Slavoniju«, u Izvještaju Speleološkog odbora, objavljen je popis od 156 špilja i jama. Popis je sastavio August Langhofer, član HPD-a od 1900. (planinario je s Dragutinom Hircom i skupljao podatke), a od 1911. i član Speleološkog odbora Geološkog povjerenstva. Bio je to prvi popis špilja i jama u Hrvatskoj, izrađen uz pomoć županijske oblasti u Gospicu za Ličko-senjsku županiju.

Sljedeći popis špilja i jama u Hrvatskoj objavljen je poslije 34 godine, 1945. godine. Pri kraju Drugog svjetskog rata objavio je Zemljopisni zavod oružanih snaga Nezavisne države Hrvatske na 137 stranica podatke o 612 špilja i jama u Hrvatskoj, s opisom, nacrtima i literaturom. Podatke je prikupio ing. Frano Baučić, koristeći se do tada objavljenom literaturom Dragutina Hirca, Josipa Poljaka, Umberta Giromette, Mije Kusijanovića i drugih, s uputom kako i dalje skupljati podatke i kome ih dostavljati.

O katastru, kao o nekom državnom arhivu svih speleoloških podataka, po prvi put se raspravljalo na I. Jugoslavenskom speleološkom kongresu 1954. u Postojni. Tu je usvojena preporuka da svi republički savezi osnuju svoje speleološke katastre i da objavljaju podatke iz njih.

Preporuku su u Hrvatskoj prvi prihvatali članovi Speleološke sekcijske PD-a Željezničar i u svom časopisu Speleolog, koji je počeo izlaziti 1953. godine, objavili prvi put podatke o istraženim špiljama i jamama pod nazivom »Katastar«. U br. 1-2 za 1955. objavili su podatke za samo četiri jame, u br. 3-4 za 1955. za 9 špilja i jama, u broju za 1959. – 1960. podatke za 20 špilja i jama te u broju za 1961. podatke za 35 špilja i jama.

Nekoliko godina poslije počeo je Vladimir Redenšek, osnivač Speleološke sekcijske u PD-u Zagreb i referent za speleologiju u Planinarskom savezu Hrvatske (do 1956.), objavljivati popise špilja i jama u časopisu Naše planine. Od 1957. do 1961. u osam popisa objavio je podatke za 1575

Stari nacrt korišten za uzimanje novih podataka

špilja i jama u Hrvatskoj. Bio je to prvi popis špilja i jama iz cijele Hrvatske.

Što je ustvari speleološki katastar, dobro je 1961. objasnio Mirko Malez u prvom hrvatskom speleološkom udžbeniku, koji je izdala Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske pod nazivom »Osnovna znanja iz speleologije«. U njemu je Malez objavio članak »Osnovni principi speleološke dokumentacije« uz obrazloženje što je to, te je objasnio svrhu i potrebu osnivanja i korištenja speleološkog katastra. Taj je članak objavljen iste godine i u časopisu Speleolog.

Na Petom Jugoslavenskom speleološkom kongresu od 15. do 20. rujna 1968. u Skoplju, Srećko Božičević održao je referat »Katastar speleoloških pojava u Hrvatskoj« i dao pregled dotadašnjeg skupljanja podataka o speleološkim pojavama u Hrvatskoj. Pritom je komentirao poteškoće s pribavljanjem podataka od stručnih institucija i amaterskih speleoloških udruga. Procjenio je da je u Hrvatskoj tada bilo poznato oko 3850 »pojava«. Članak istog naslova objavio je i 1975. u Ljubljani.

O speleološkom katastru počelo se raspravljati i na razini cijele bivše države pa je 25. – 26. svibnja 1974. u jamarskom domu »Simon Robić« u Domžalama u Sloveniji održan »Simpozij o speleološkom katastru«, prvi simpozij na kojem su razmatrani problemi katastra u svakoj bivšoj republici i donesene preporuke za dalji rad.

U Hrvatskoj se o speleološkom katastru raspravljalo tijekom idućih nekoliko godina. Na Savjetovanju o organizaciji i evidenciji

Traženje novih jama u Gorskem kotaru

Tumačenje nacrtu špilje

speleološkog rada 22. prosinca 1984. u Zagrebu, u organizaciji Komisije za speleologiju PSH-a, održan je i referat »Speleološka arhiva i katalogar«. Referat je pripremio Goran Gabrić, član SO PD-a Mosor iz Splita. Na Savjetovanju su sudjelovali i predstavnici drugih ondašnjih republika bivše države. Međutim, objavljanje podataka je zastalo.

Novi prijedlog o osnivanju Centralnog (na razini države) speleološkog katastra pokrenuo je u lipnju 1990. Ozren Lukić – Luka, tadašnji pročelnik SO PD-a Željezničar iz Zagreba, pismom upućenim svim tadašnjim speleološkim udrugama u Hrvatskoj te im ponudio da će on voditi katalogar u Institutu za geološka istraživanja u kojem je radio.

Objavljanje podataka nastavio je Mladen Garašić. U časopisu Speleologia Croatica (u br. 2), kojem je bio urednik, objavio je 1991. članak »Katalogar speleoloških objekata Hrvatske« i u njemu pregled dotadašnjih napora za pokretanje kataloga. U članku je dao osnovne podatke za 270 špilja i jama u Istri i dopunu sljedeće godine u broju 3, za 455 objekata, odnosno ukupno 725.

Nažalost, rat je prekinuo dalje aktivnosti, a i Luka je 1992. poginuo pa je ideja Centralnog kataloga za neko vrijeme zamrla.

Ipak, uz istraživanje Lukine jame (1993. – 1994.) istraženo je više špilja i jama u okolini pa je 1994. podatke o njima objavio Juraj Posarić.

Podrobne upute kako treba u SO-ima voditi katalogar speleoloških objekata objavio je Marko Andreis u udžbeniku »Speleologija«, tiskanom 2000. Zanimljivost ovih uputa je u primjeni računala, koja su speleološke udruge počele koristiti za evidentiranje podataka o svojim speleološkim istraživanjima. Predloženi obrasci kataloga speleološkog odsjeka omogućili bi ujedno i pohranjivanje speleoloških podataka u zajednički (državni) katalogar.

O katalogu se raspravljalo i na Savjetovanju o speleološkoj dokumentaciji 8. veljače 2003. u planinarskoj kući Vodice na Žumberku (u organizaciji KS HPS-a), s posebnim naglaskom na vođenje kataloga pomoću računala.

Ideju o osnivanju središnjeg speleološkog kataloga opet je pokrenuo SO HPD-a Sv. Mihovil organiziravši 4. – 5. ožujka 2006. u Šibeniku Seminar o speleološkoj dokumentaciji. Potaknuo ga je i vodio Teo Barišić, a glavna tema seminara bila je vođenje speleološkog kataloga, tada pod nazivom »zajednička baza podataka«.

Seminar posvećen samo speleološkom katastru održan je 29. – 30. siječnja 2011. u Perušiću, a organizirali su ga SK Samobor, SO HPD Željezničar, SO PDS Velebit, Hrvatsko biospeleološko društvo, JU Pećinski park Grabovača i Državni zavod za zaštitu prirode. Održano je 36 predavanja o svim aspektima katastra, a također i okrugli stol o toj temi. Nije na odmet istaknuti predavanje geodeta Damira Lovretića koji je prikazao povijest riječi katastar i objasnio razliku između naziva katastar koji koriste geodetske uprave svijeta i naziva katastar koji koriste speleolozi. Predložio je da taj naziv speleolozi NE koriste, jer se taj naziv odnosi na čisto geodetske poslove, već da upotrijebe naziv ARHIVA. Prijedlog nije prihvaćen pa su speleolozi i dalje rabili naziv katastar.

Radi što uspješnije provedbe spašavanja unesrećenih speleologa pokrenut je 2012. zajednički projekt »EU Proteus«. Nositelji su bili Jamarska reševalna služba Slovenije i Hrvatska gorska služba spašavanja, a poslovi su financirani sredstvima Europske unije. Među brojnim zadatacima projekta je i zadaća izrade katastra najkompleksnijih speleoloških objekata u Sloveniji i u

Hrvatskoj. Taj je zadatak za Hrvatsku obavio SO HPK Sv. Mihovil za 50 objekata i o tome izvijestio na Skupu speleologa Hrvatske 22. – 24. studenog 2013. u Bujama u Istri.

O speleološkom katastru speleolozi su vrlo podrobno raspravljali i na Skupu speleologa Hrvatske od 21. do 23. studenog 2014. u Lepoglavi. Na Okruglom stolu »Hrvatska speleologija, ka zajedničkom cilju: Speleološki katastar«, djelatnici Državnog zavoda za zaštitu prirode Matija Franković (ravnatelj), Kazimir Miculinić i Ana Komeric objasnili su kroz predavanje »CRO BAZA – Speleološki katastar i Baza literarnih podataka o speleološkim objektima RH, Uvod i metodologija upravljanja speleološkim katastrom« kako je zamišljen i kako bi radio hrvatski speleološki katastar. Izvješće s okruglog stola objavljeno je i u časopisu Speleolog.

Budući da je usuglašeno sve što je vezano uz uvjete davanja podataka u katastar, već je 2015. u katastar ušlo stotinjak objekata. Spajanjem nekoliko institucija oformljena je Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP) i u njoj se sada vodi katastar speleoloških objekata RH.

Na Skupu speleologa Hrvatske od 22. do 25. studenog 2016. u Karlovcu, održan je i Okrugli stol o speleološkom katastru na kojem su sudionici skupa s djelatnicima HAOP-a raspravljali o još otvorenim pitanjima vezanim uz katastar.

Sada možemo sa zadovoljstvom reći da je hrvatski speleološki katastar proradio i da se stalno popunjava novim podacima. Lijepo je opet se podsjetiti na taj 120 godina dugi put koji je započeo »Naputkom« Milana Šenoe u Hrvatskom planinaru 1898. godine.

Jedna od brojnih pločica koje obilježavaju špilje i jame

Od doma do doma po planinama diljem svijeta

Mala ilustrirana povijesna reportaža

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Ovaj putopis neće opisivati prirodne ljepote niti veličati planinarstvo, nego samo na anegdotski način iznijeti neka iskustva i prepričati događaje koji bi čitatelju mogli biti zanimljivi ili korisni.

Alpinistički »summit« na Glavici

Ova mala, pomalo avanturistička kronika, započinje prije 75 godina u planinarskom domu »Prijatelja prirode« na Glavici, koji je za vrijeme NDH bio popularan među zagrebačkim alpinistima i špiljarima zbog mogućnosti noćenja. Naime, od Črnomerca dalje tada nije bilo autobusnoga prometa, a jednodnevni izlet do Kamenih svatova ili do špilje Vaternice bio bi prenaporan. Alpinisti su se nama špiljarima, samim adolescentima, podsmjehivali kad bismo navečer stizali na Glavicu oznojeni od guranja bicikla uzbrdo, no mi smo se šuteći i sa strahopoštovanjem divili penjačkim rekvizitima i alpinističkim »summitima« tadašnjih velikih penjačkih imena, osobito »navezu snova« Dragman – Brezovečki. S vremenom je među nama ipak zavladala snošljivost jer su naše špiljarske karbidne svjetiljke alpinistima bile spas kad bi u domu ponestalo petroleja, a

to se za vrijeme rata često događalo. Bilo je to 1942. i 1943. godine. Dragman je 1945. kao ljevičar ubijen, a Brezovečki mi je 1949., kad sam od špiljara postao planinar, bio penjački instruktor na Durmitoru.

Bivakiranje pod stolom – glavni zgoditak

Bio sam član studentske trojke koja je koncem proljeća 1948. poletno krenula u pohod Triglavu (2864 m). Ta kakvi bismo mi bili planinari kad se ne bismo mogli pohvaliti da smo bili na tom legendarnom vrhu? Navečer nas je pred domom na Kredarici zateklo nevrijeme, a kako je prije nas u dom stiglo mnogo planinara, svi su ležajevi bili već davno zauzeti, a blagovaonica puna jer je bilo vrijeme večere. Sniježi, vjetar vije, povremeno bljeska i grmi, mrak se spušta i oko nas je gusta magla, a mi, s još desetak planinara, bez krova nad glavom, uzalud nastojimo ući u dom. Opskrbnik

ŽELJKO POLJAK

Na Triglavu 1948.

Biciklima na Glavici 1943.

nas tješi: Kad poslije večere gosti odu na spavanje smjestit ćete se u blagovaonici i dat ću vam sve rezervne pokrivače koje imamo. I stvarno, bilo je doduše pomalo tijesno, ali svi smo se smjestili, netko na stolu, netko na podu, a ja – pod stolom. Najsretniji su bili oni na stolu, no mislim da sam ja pod stolom najbolje prošao: imao sam najviše mjesta i u mraku me nitko nije nagazio. Ujutro smo se uspeli do Aljaževog stolpa na vrhu Triglava, ali – ni u nj nismo mogli ući! Ne zbog planinarske stiske, nego zato što mu je samo vrh virio iz snijega. No glavno je da smo se mogli pohvaliti: Triglav je bio pod našim nogama!

Neobična gozba na Kopaoniku

U studentsko doba, kad nam luksuz i komfor nisu bili prva briga, dovedem jedne večeri sredinom prošlog stoljeća dvadesetak članova »Velebita« u studentski dom na Kopaoniku, najvišoj srpskoj planini. Svi žedni i gladni k'o vukovi, a restoran već zatvoren i kuhanje u krevetu. Kako će se spasiti od linča? Ponizno molim opskrbnika, prijetim mu, preklinjem ga. On nešto premišlja i napokon mi za večeru oprezno ponudi poparu. Ne znam što je to, ali daj što imaš!

– Ali nitko ne smije u kuhanju dok ćemo nas dvojica poparu pripremati – dodao je.

Smirim gladne studente obećanjem da će za pola sata biti siti i tek tada doznajem što je popara. Izvadili smo iz nekih prljavih vreća komade staroga, suhog kruha i ogriske koji su valjda bili namijenjeni svinjskom napoju, ubacimo ih u kazan, poparimo kipućom vodom i pospemo mrvicama sira. Trebali ste vidjeti s kakvim su

tekom studenti gutali tu poparu, hvalili su je pa čak tražili i repe. Opskrbnik je sa zaprepaštenjem i nevjericom gledao tu radosnu gozbu i zaključio da su ta zagrebačka djeca jako dobro odgojena. Nakraju je bio toliko razdragan da nije htio ni čuti da nam naplati večeru. I tako sam 4. travnja 1950. sačuvao svoj skalp koji je još sat prije bio u ozbiljnoj opasnosti. Usput: na vrhu Kopaonika sagrađen je mauzolej Josipu Pančiću (1814. – 1888.), osnivaču Srpske akademije nauka, rodnom iz Bribira u Vinodolu; jedini je Hrvat kome je ikada na vrhu planine podignut mauzolej.

Samoposluga na vrhu Skandinavije

Kad se od norveškog sela Loma uspnete do planinarskog doma Juvasshyta (1850 m), najviše točke do koje možete automobilom (plaća se cestarina), pa ako odanle nastavite uspon pješice uz glečer, stići ćete za dva-tri sata na Galdhøpiggen (2469 m), najviši vrh Skandinavije. Tu me možda više od fantastičnog vidika zadivila drvena planinarska kuća koja nije imala čuvara, čija vrata nisu bila zaključana, a kuhanja je bila dobro opskrbljena živežnim namirnicama. Na zidu je bio cjenik, a pod njim drveni sandučić u koji je trebalo ubaciti novac za ono što ste potrošili. Tako je bilo 5. srpnja 1965. S tugom sam se toga časa sjetio Rossijevog skloništa u Rožanskim kukovima na sjevernom Velebitu koje smo prije koju godinu velikim trudom obnovili i lijepo opremili, a sljedećeg proljeća zatekli pustoš: pola posuđa je nestalo, madraci su trunuli pred kućom gdje su se neki »ljubitelji prirode« valjda sunčali, a od pokućstva smo zatekli ostatke jer su ga pocijepali i upotrijebili kao gorivo za štednjak.

Na Kopaoniku: Još malo pa večera!

Galdhøpiggen (2469 m), najviši vrh Skandinavije

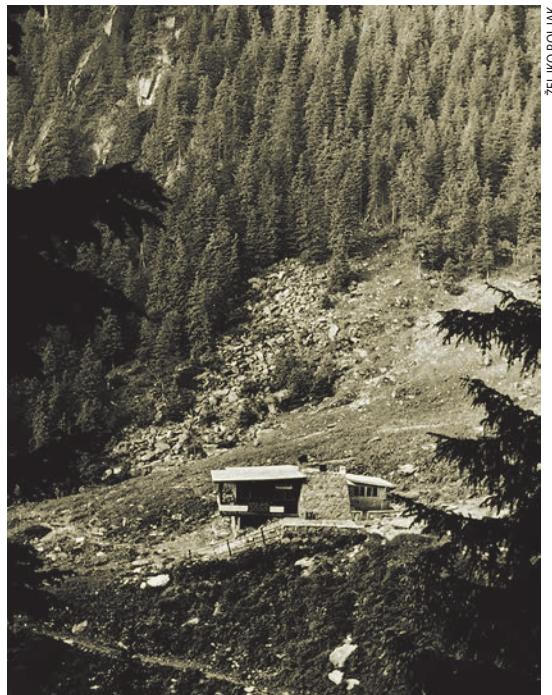
Nevolje s Visočicom na Velebitu

Jednoga ljetnog vikenda sedamdesetih godina odemo nas dvoje vlakom u Gospic pa odanle u dom na Visočici (1430 m). Prije toga smo se telefonom kod tajnika PD-a Visočica u Gospicu osigurali da će dom biti otvoren. Kad smo navečer stigli do doma bio je – naravno – zaključan! Cijelu smo noć drhturili i smisljali kako ćemo na povratku u Gospicu smrviti toga nesretnog tajnika. Banuli smo u njegov stan u Budačkoj ulici broj 26 upravo za vrijeme ručka i započeli verbalnu paljbu. Branio se ovako: »Provjerio sam hoće li domar iz Divosela biti za vikend gore i on mi je to zajamčio, ali, znate, općina ga je službom domara uhljebila za ratne zasluge i nitko mu ništa ne može do umirovljenja.« Naš se bijes postupno smirio, pogotovo kad nas je tajnik pozvao da sjednemo za stol i ostanemo na ručku, a nakon izvrsnih palačinka njegove supruge postali smo i prijatelji. Bio je to veterinar dr. Ante Rukavina (1928. – 1994.), poslije po općem mišljenju najbolji planinarski putopisac u Hrvatskoj.

Desetak Durmitora u rumunjskim Karpatima

Nevjerojatno! Kakva je to silna ljubav rumunjskih i crnogorskih planinara zapitao sam se kad sam u planinarskoj cabani (domu) Arpašu 3. lipnja 1968. opazio da na vratima moje sobe piše Durmitor. Da vidim kakva imena imaju druge sobe i – gle čuda! – sve se zovu Durmitor. Razmišljao sam kako bih upravu doma nagovorio da sobama dade imena i drugih planina, npr. Velebit, ali kako ne znam rumunjski, zamolim u blagovaonici posredovanje

nekih planinara koji su govorili njemački. Pripadali su njemačkoj nacionalnoj manjini, slično kao naši podunavski Švabe, samo što se ovi ovdje nazivaju transilvanski na rumunjskom, erdejski na mađarskom, zibenburški na njemačkom ili sedmogradski na hrvatskom jeziku. Razjasnili su moju zabludu: soba se na rumunjskom kaže durmitor. Pa da, sjetim se, crnogorsko je ime Durmitor relikt nekadašnjih nomadskih stočara Vlaha kojima je ta planina bila ljetno počivalište (lat. dormitorium), a

Planinarski dom Arpaš (600 m); danas u ruševinama

Vlasi i Rumunji istoga su jezičnog soja. Toga su bili svjesni i stanovnici naše Čićarije, porijeklom Vlasi, koji su početkom 20. stoljeća poslali delegaciju da se pokloni rumunjskoj kraljici dok je bila na zimovanju u Opatiji. Zahvalio sam se svojim Švabama i diskretno udaljio kad su se, meni strancu, počeli žaliti kako ih tlači rumunska vlast, jer sam još prije puta upozoren da Čaušeskuova tajna služba Securitate budno pazi što rade stranci.

Planinarski raj na Musali

U znoju lica svoga penjem se na Musalu (2925 m), najviši vrh Balkanskog poluotoka. Čeznutljivo gledam zgradu na vrhu, koja se tako lijepo vidi, ali kao da je stalno na istoj visini, makar se marljivo uspinjem. Kad sam se napokon našao pred njenim vratima, neugodno me osupne natpis »Vojna kozmička stanica«. Iako ne piše »Zabranjen prilaz« kao u planinskim objektima nekadašnje JNA, bojažljivo prilazim da slučajno ne zaradim koji metak. I gle čuda neviđena! Dode mi ususret dežurni oficir, ljubazno me pozdravi i čestita na usponu te me pozove u prijamnu kancelariju, gdje mi udari štambilj u planinarsku iskaznicu (dakako, usput je pažljivo prepisao podatke iz moje putovnice). Kad mi je zatim još ponudio da kupim razglednicu Musale, doslovno sam zinuo od čuda sjetivši se kako u Jugovini nas planinare kod vojnih objekata pozdravljaju s »Odbij!« i podignutom puškom. Dva sata nakon toga, kad sam sišao do planinarskog doma s druge strane Musale, ponovno sam zinuo od čuda.

- Što da ti pripremimo za jelo, pita opskrbnik.
- Ma rado bih jedan pošteni šnicl, ali znam da...

Uh, koliko ima još do vrha te Musale?

– Može, ali moraš pričekati sat-dva, poslat ćemo džip po meso u dolinu.

– Riskirati džip radi jednog šnicla?

– Lako nama za džip, ako treba dobit ćemo iz Rusije novoga, malo teže je za meso jer ga izvozimo u Rusiju.

Bilo je to 13. lipnja 1968.

Otkud hiža »Velebit« u Bugarskoj?

Za razliku od Rumunske, gdje nisam uspio s prijedlogom da jednoj sobi u planinarskom domu dadu ime Velebit, u Bugarskoj me 1968. začudilo što to ime nosi čak jedan cijeli planinarski dom u Pirinu. Ime planine Pirin lako je povezati s Pirenejima i pretpovijesnim Keltima i Gotima, ali otkud ovdje Velebit? To sam saznao tek nakon pola stoljeća kad me 2017. u Zagrebu posjetio bugarski planinar Ivan Dinkov iz Sofije, s kojim me je povezalo zanimanje za Prokletije. Evo, ukratko, njegova tumačenja! Planinarsku hižu »Velebit« na planini Pirinu sagradili su 1933. – 1934. aktivisti VMRO-a, revolucionarne makedonske organizacije za oslobođenje pirinske Makedonije. Bugarska ju je vlada s vremenom likvidirala jer je postala državom u državi. Danas se dom zove hiža Pirin, a naziv Velebit dobila je zbog dobrih veza VMRO-a i hrvatskih ustaša. Naime, predsjednik VMRO-a Ivan Mihajlov sprijateljio se s Antom Pavelićem kada je taj za vrijeme kraljevske Jugoslavije kao odvjetnik branio makedonske studente na sudu u Skoplju. Stari ljudi u Pirinu još uvijek dom zovu hižu Velebit – kaže Dinkov.

S Ivanom Dinkovim 2017. u Zagrebu

Vulkanski krater Erciyjesa (3917 m) i planinarski dom pod njim

Kurs iz higijene u kući Jezerce na Prenju

Erciyes, Atatürk i prostitutke!

Pod vulkanskim brdom Erciyesom (Erdžises, 3917 m) u Turskoj, ujedno najvišim vrhom Anadolije, zadio me veličinom i gostoljubivošću osobljia planinarski dom na visini od oko 1500 metara, a posebno me u blagovaonici začudila svojom veličinom uramljena slika »oca domovine« Atatürka, namrštena lica, a sa širokom ramom teškom valjda stotinjak kilograma. Objasnili su nam da nije prevelika za takvu ličnost koja je Tursku nakon Prvoga svjetskog rata europeizirala. Na primjer, muškarcima je zabranio fes, a ženama pokrivanje lica. Prvi su se pokorili, ali žene ni da čuju pa je odluku ublažio: »Ta se odredba ne odnosi na prostitutke« – i tako postigao stopostotan uspjeh! Domaćini su rekli da svakako fotografiram taj portret, ali sam se izgovorio da je blagovaonica premračna, a ja nemam fleš. Na to su tri snažna momka uz najveći napor skinula sliku sa zida i iznijela je iz doma na sunce pa me tako matirala. Zatim su mi gotovo naredili da na vrhu planine slikam i metalnu Atatürkovu obrazinu. Danas mi nije žao, imam dvije originalne uspomene na 8. kolovoza 1970. s egzotičnoga vulkanskog diva.

Koja je razlika između čenife i šterne

Kao dokaz da u higijenskom pogledu nema bitne razlike između čenife (zahodske jame) i cisterne za pitku vodu može poslužiti planinarska kuća Jezerce na Prenju, doduše još iz sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Kao pokusni kunići za tu tvrđnu poslužili su planinari i izletnici koji su se jednog vikenda sjatili u tu kuću. Sve je započelo žalbom jednog planinara da na čenifi nema toaletnog papira. Kad su mu dokazali da ga ima,

ustanovilo se da su on, i još neki izletnici, upotrebjavali kao zahod cisternu koja je služila domu za opskrbu vodom. To se dogodilo zato što su oba objekta izgledala vrlo slično: drveni sanduci s okruglim otvorom koji je pokriven drvenim poklopcem. I nikome se ništa nije dogodilo, samo što su neki gosti nakon toga povraćali, ali ne zbog infekcije, nego zato što su bili previše gadljivi. Zašto? Valjda zato što su tadašnji ljudi odmalena pili lošu vodu i tako se na prirodan način »cijepili« pa su mogli podnijeti visok koli-titar (mjerilo zagadenosti pitke vode fekalijama).

U Mussolinijevom krevetu

Godine 1971. krenuo sam iz L'Aquile, u Abruzzima, prema najvišem vrhu Apenina Corno Grande u Gran Sassu d'Italia i 13. kolovoza najprije stigao do glomaznoga planinarskog doma na Campu Imperatore. Sutradan sam se uspeo kroza stijenu na Corno Grande (hrv. veliki rog ili kuk; 2912 m), gdje sam se upoznao s vrlo srdačnim i rasprjevanim talijanskim planinarima. Naučili su me pjevati abrucesku himnu, čak su mi dali njene note i tekst (objavio sam ga u ovom časopisu 1973. na 103. str.). Pohvalili su se da su na Campu Imperatore spavalni u Mussolinijevoj sobi u kojoj je on 1943. interniran nakon kapitulacije Italije. Po povratku u dom opskrbnik mi je pokazao krševitu padinu kod doma na koju se poznati njemački avanturist grof Otto Skorzeny spustio s desetak zrakoplova da bi oslobođio Mussolinija. Na tom se nemogućem kršu slupala polovica letjelica, tzv. Roda (Storch), ali otmica je uspjela. Naposljetku mi je ponudio da uz malu nadoplatu prenoćim u Mussolinijevom »predsjedničkom apartmanu«, štoviše, u njegovom

Albergo na Campo Imperatore

ŽELJKO POLJAK

Novi Albergue Universitario na Sierra Nevadi (prvi je izgorio)

krevetu. Naravno, bio je to prilično skroman sobičak, kakav je i dolikovao zatočeniku optuženom za ratne zločine, no ipak sam dobro spavao, za razliku, vjerojatno, od Mussolinija. E, moj Duce, bilo bi bolje da si planinario nego ratovao!

Palikuće na Sierra Nevadi

Potkraj proljeća 1972. krenuo sam iz Granade s našom planinarkom, koja je studirala španjolski i k tome se još zvala Dolores, brdskom cestom na najvišu planinu Pirenejskog poluotoka Sierra Nevadu (hrv. Snježna planina; Mulhacen, 3479 m). Kolima smo se probijali prosjecima kroz visoke snježne zapuhe i navečer se zaustavili pred

studentskim domom »Albergue Universitario de Sierra Nevada«. Srećom, upravo je bila završila skijaška sezona pa je slobodnih ležajeva bilo koliko hoćeš. Dolores su kao studenticu odmah primili, a mene jedva, uz hm, hm! Sve je bilo lijepo, jedino nas je u blagovaonici doma ozlovoltio cjenik koji nije bio nimalo nalik na studentski. Cijena litre vruće vode za čaj bila je tako visoka da smo radije primijenili recept »sam svoj majstor«: u sobi smo vodu ugrijali na benzinskom kuhalu koje smo imali sa sobom. Da, ali u tom su domu, građenom od drva, sve plohe bile drvene. Kuhalo smo stoga lukavo instalirali u ormaru pa ako dođe netko od osoblja, ormar ćećemo odmah zatvoriti da ne vidi naš majstorluk. Ipak su nas uhvatili na djelu i po kratkom postupku najurili iz doma. Bili smo bijesni jer smo morali prenoći u obližnjemu, mnogo skupljem skijaškom hotelu, pa kad smo sljedeće godine doznali da je studentski dom izgorio, zlobno smo zaključili – neću reći što, domislite se sami! Tko je imao pravo, lako je zaključiti sjetimo li se da su samo na Medvednici izgorjeli Adolfovac, Gorščica, Vila »Rebar« i dvaput Tomislavov dom.

Planinarska »kuća« u Mongoliji

Ulan Bator, glavni grad Mongolije, ljeto 1977. Vrhunska gostoljubivost (turisti donose devize!).

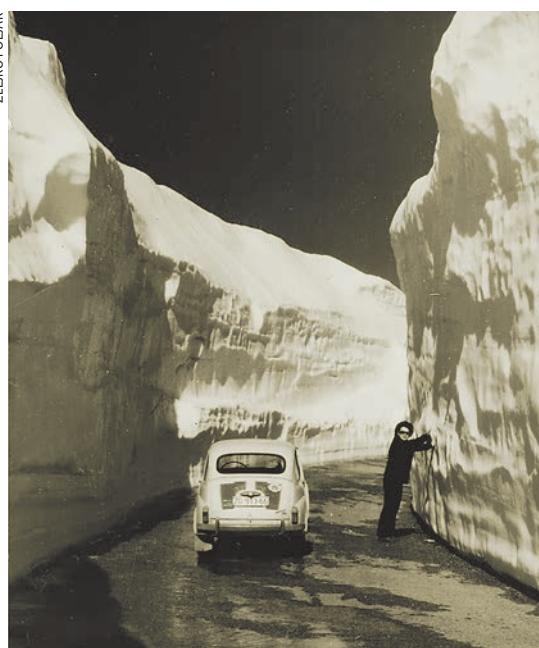
– Ima li tko neku posebnu želju? – pita vođa puta.

Jedan Slovenac i ja predložimo dvodnevnu planinarsku turu. Sutradan poslije ručka eto vodiča, Mongola s kojim se sporazumijevamo hrvatsko-ruskom mješavinom.

– Sjednite u kola, tovariši, idemo.

– Harašo, a gdje ćećemo spavati?

– U planinarskom domu, mountain hut.

Cesta na Sierra Nevadi (Snježnoj planini)

Planinarska kuća na mongolski način

ŽELJKO POLJAK

Planinarska kuća na Morskom oku

Nakon sat-dva vožnje kaže: Stigli smo do planinarskog doma Terelžu.

Bio je to tipičan šator mongolskih nomada, ali treba priznati, vrlo komforan, bivak prve klase, dva kreveta, u sredini ima čak štednjak i na njemu je čajnik.

Ujutro nas je čekala odjeća za uspon: mongolska narodna nošnja, izvezena kao za svečanu folklornu priredbu. Izabrali smo vrh sa slikovitim slojevima, mogao bi to biti egzotičan prvenstveni uspon! Nažalost, na vršnoj stijeni bili su potpisi prijašnjih posjetitelja.

Vrhunac svega: livade runolista, pravih runolista, dokle pogled seže – nezaboravno!

Bruka i jad na »Morskom oku«

U planinarskom domu na obali jezera Morskog oka (1393 m) u poljskim Tatrama, u doba nestošice hraneiza »željezne zavjese«, užasno sam se osramotio u blagovaonici za vrijeme večere 17. srpnja 1981. Uzeo sam sa šanka pladanj s *auszpkom* (hladetinom) koji je kuharica upravo donijela iz kuhinje i odnio ga za svoj stol. Nakon prijetećeg mrmljanja cijele blagovaonice priđe mi jedan poljski planinar i objasnio da je na tom pladnju zapravo šest porcija. Sav crven od stida zbog svoje proždrljivosti, vratim pladanj na šank; čak sam se u znak pokajanja odrekao »svoje« šestine. Dodatna je neprilika bila, zbog koje sam te noći jedva oka sklopio, što je pored mene na skupnom ležištu (tada su bila zajednička za muškarce i žene) spavala neobično lijepa Poljakinja. Jedva sam dočekao jutro da joj mogu poljubiti ruku, što je tada bio uobičajen pozdrav ženskim osobama (više od ruke se ne smije).

Pri predstavljanju nije shvatila moju šalu: »Ja sam Poljak, ali zapravo nisam Poljak nego se tako

samo zovem«. Nakraju me dotukao njezin odgovor na pitanje gdje bih mogao pronaći uglednoga poljskog alpinista Jana Długosza koga sam upoznao u Tatrama 1959. Nakon rasprave cijelog društva i na raznim jezicima objasnili su mi da je na groblju u Zakopanama jer je 1962. poginuo u Tatrama. Usput su me naučili da se planinar na poljskom kaže taternik (analogija: Alpe – alpinist) te da se u poljskom sve riječi naglašavaju na predzadnjem slogu, pa tako Zakopane, Warszawa, Sienkiewicz itd.

Spašavanje gorskog spašavatelja na Pikes Peaku

U Colorado Springsu, SAD, našli smo se 27. svibnja 1980. na donjoj stanici najviše zupčane

Muzej s bocom kisika na 4302 metra

Bivak i 30 praznih kreveta (desno gore)

ZEJKO POLJAK

željeznice na svijetu. Uspinje se na vrh Pikes Peak (4302 m), a nisu je konstruirali Amerikanci, nego Švicarci, kako je ponosno pisalo na stanicu. Nismo baš postupili planinarski časno: umjesto da se priključimo tamošnjim planinarima i nožnim mišićima svladamo tih četiri tisuće i još nešto metara, sramotno smo sjeli u vlak i za manje od sat vremena stigli na vrh u Summit House. I ondje sam odmah bio kažnjen! Preporučili su nam da u najgornjem katu razgledamo muzejsku zbirku. Moja suputnica, pametno, sjedne za stol u restoranu, a ja znatiželjno pojurim stubištem da vidim muzej i – tamo se bez daha srušim na pod. Visinska bolest, mrači mi se pred očima i dišem na škrge. Začas sam dobio bocu s kisikom i tako je obični kustos tog muzejčića spašavao mene, gorskog spašavatelja.

Bivakiranje pred vratima »nerentabilnog« doma

Planinarski savez Hrvatske povjerio je tajniku Nikoli Aleksiću i meni terenski zadatak u

planinarskom domu koji je povjeren na upravljanje nekom planinarskom društvu. Uvidajem smo trebali utvrditi s koliko bi novca PSH trebao sudjelovati u troškovima popravka doma jer je poslovaao s gubitkom, a društvo nije imalo potreban novac. I tako smo jedne večeri 1980-ih godina nas dvojica stigli do tog doma, u kojem smo mislili i prenoći, a isto tako još nekoliko pristiglih planinara. Nažalost, svi su kreveti bili rezervirani jer je upravo toga dana društvo koje je upravljalo domom najavilo dolazak svojih članova. Što sad? Planinari su žalosno otišli potražiti sreću u obližnjem primorskom mjestu, a nas smo dvojica, jer je bilo lijepo vrijeme, bivakirali pred vratima doma. Sutradan smo doznali da su te noći svi kreveti u domu ostali slobodni jer nitko od društva nije došao. Domar nam je u povjerenju šapnuo da je trebao doći samo jedan član uprave društva sa ženom i djetetom te rezervirao cijeli dom kako bi bili komotni. PSH je ipak sufinancirao sanaciju makar smo nas dvojica glasovali protiv.

Priče iz davnine 1950. – 1960.

1. dio

prof. dr. Darko Grundler, Zagreb

Časopis Hrvatski planinar je kulturno blago. Tko god sumnja u tu činjenicu neka prolista nekoliko brojeva u 110. godišnjoj povijesti. Naći će čitatelj tu mnoga blaga: znanstvena, povjesna, literarna, jezična, pjesnička, muzička, planinarska i još nebrojena druga. Srest će tu mnoga imena s kojima se Hrvatska dići. U nizu članaka pokušat ćemo vam dočarati planinarsku povijest, točnije dočarati duh koji je vladao među planinarima u to doba.

Borbeni alpinizam i planinarske zadaće

Vječno pitanje: »Zašto se veremo po planinama« u pedesetim godinama prošlog stoljeća imalo je mnogo šire i plemenitije objašnjenje od današnjeg.

Prošlo je već nekoliko mjeseci otkako u Planinarskom društvu Sveučilišta djeluje alpinistički odsjek. Kako su njegovi napor i njegov rad važni faktori u fiskulturnom životu naših studenata, potrebno je osvrnuti se na ciljeve ovog odsjeka i na korist, koju on donosi u izgradnji novog studenta i člana naše nove zajednice.

...

No, postoji još jedna velika i svjetla točka alpinizma. To je njegov, individualno-odgojni momenat. U kolektivnom životu u planini, u borbi za postignućem cilja, u jednom navezu i šatoru, pri jednoj vatri i zdjeli rađa se veliko i trajno drugarstvo, nesebična ljubav prema drugu, koji se bori za iste ciljeve. Svi cijene i pamte drugarstvo iz borbe kao nešto, što je neuništivo. I ovo je borba, i ovo je drugarstvo pouzdano i trajnije od života. Drug s istog naveza, iz istog šatora, odsjeka i društva, a na koncu i cijele zajednice postaje čovjek-drug svima, s dubokim i iskrenim shvaćanjem tuđih teškoća i svih životnih problema. U istom taktu kucaju srca one dvojice iz istog naveza, šestorice iz istog šatora i dvadeset dvojice iz studentskog alpinističkog odsjeka. Razići će se oni među druge planinare i druga društva, u rudnike, tvornice, bolnice i rodna polja. Plamen drugarstva upaljen na užetu u nevolji ili u pobjedničkom izlasku iz stijene, nesebična

ljubav i uzajamno shvaćanje dati će u njihovu radu na budućim dužnostima neslomljivu volju za izvršenje svih zadataka koje si postave, i produbljenu ljubav prema kolektivu, koji se bori za iste uzvišene ideale. Borbeno prijateljstvo iz mladih dana i jaka volja za pobjedom svih teškoća, koja se trenirala kroz prevjesne stijene, glatke kamine, snijeg, led i oluje u planini, siguran je jamac, da će takav čovjek svladati sve probleme i teškoće budućeg rada i na najtežim mjestima. Takav je čovjek u isti čas lik smionog i hrabrog borca, koji prilikom napada na svoje granice i za najjačeg nevremena drži čvrsto u šaci ubojito oružje za obranu svoje domovine i njezin mirni razvitak.

[Krasznay, L., Vrijednost i ciljevi alpinizma, Naše planine, 1951, br. 1, str. 26]

U to su doba planinari imali za današnje poimanje neobične zadatke (Zaključci sa plenuma Planinarskog saveza Hrvatske održanog dne 24. i 25. III. 1951. god.).

Plenum jednodušno usvaja prijedlog delegata PD Zavižan — Seni da zamoli predsjednika Vlade NR Hrvatske i predsjednika Zemaljskog odbora Saveza boraca, druga dr. Vladimira Bakarića, da bude počasni predsjednik Planinarskog saveza Hrvatske.

...

Zadužuje se Planinarski savez Hrvatske, da do 30. IV. izradi i svim društvima dostavi okvirni plan rada vanarmijskog odgoja s time, da taj plan ne treba shvatiti kruto već ga treba primjenjivati i ostvarivati prema mogućnostima i potrebama svoga kraja.

...

Sabiranje ljekovitog bilja treba da bude i ove godine jedan od prvenstvenih zadataka i zato će sva planinarska društva tome zadatku posvetiti najveću pažnju, a zadužuje se PSH-e, da kontrolira najavljeni takmičenje po delegatu Senja u izvršenju tog zadatka.

[Sabolek, I., Zaključci sa plenuma Planinarskog saveza Hrvatske, Naše planine, 1951, br. 4-5, str. 141]

Osnutak planinarskih društava u novoj državi

Nakon Drugog svjetskog rada, čim je to bilo moguće planinari su osnovali najprije jedno, a uskoro zatim i brojna druga planinarska društva.

Početkom 1948. godine dolazi do organizacije osamostaljenja planinarskog rada, najprije u Zagrebu, a onda i u drugim gradovima i kotarskim središtima Hrvatske (Split, Rijeka, Karlovac, Varaždin itd.). Prvo osamostaljeno društvo bilo je »Planinarsko društvo Zagreb«, koje se brzo razvilo u pravo »mamut-društvo« s 19.068 upisanih članova krajem 1949. god. (Od toga je 12.008 članova potpuno izvršilo materijalnu obavezu prema društvu). Zbog toga je već u toku 1949. godine opravданo došlo do odvajanja, pojedinih sekcija i planinarskom aktivnošću povezanih skupina članova PDZ-a; osnivaju se nova društva. Prvo se odvojilo od PDZ-a i potpuno osamostalilo PD »Željezničar«, zatim PD studenata »Velebit«, a onda je uslijedio osnutak niza danas već brojnih planinarskih društava na području velegrada Zagreb.

[Blašković, V., Planinarstvo u Hrvatskoj, Povodom 80-godišnjice hrvatskog planinarstva, Naše planine, 1954, br. 12, str. 429]

Samo godinu dana po osnutku PD Velebit postaje treće društvo po broju članova u tadašnjoj državi. Zanimljiva su i dva imena koja se spominju kao »jezgro društva«: Željko Poljak i Ratko Čapek. Željko Poljak, tada dvadestpetogodišnjak, postat će velikanom hrvatskog planinarstva. Iz potpisa članka može se zaključiti da je Željko Poljak i autor ovog napisa. Ratko Čapek, tada dvadesetogodišnjak, istaknuti alpinist poginuo je 21. srpnja 1951. godine u Špiku. Po njemu je nazvano sklonište u Samarskim stijenama – Ratkovo sklonište.

Koncem siječnja ove godine navršila se godina dana rada P. D. Sveučilišta »Velebit« u Zagrebu, koje je kroz to kratko vrijeme okupilo oko sebe velike mase studenata sa svih zagrebačkih fakulteta. Društvo danas broji oko 2700 članova i po masovnosti se ubraja među najveća društva u državi (veća su P. D. Zagreb i P. D. Ljubljana). Od male grupice studenata inicijatora izrasla je ova velika organizacija, zahvaljujući koliko velikom interesu studenata za planinarstvo, toliko i ličnom prilaženju i predobivanju te pozrtvovnom radu inicijatora, koji su Još i danas, kao članovi U. O. jezgra društva (Mihelčić, Jerlagić, Stojić, Čapek, Poljak, Pordan).

...

Najveću važnost polagalo se na masovne izlete, kao na najvažniji način propagande. Na izletima nije rijedak broj od 100 studenata, a na jednom izletu u Sloveniju postignut je rekordan broj od 700 učesnika.

...

Pronađeni su lokali za društvene prostorije i magazin. U Radićevoj ul. 23 uređuje se svakodnevno od 13—15 sati i u to vrijeme vrvi kao u košnici. Nabavljen je i inventar: stolci, pisaci stroj, telefon, kino-projektor, šatori, lonci i t. d.

[P. Ž., Kako radi Velebit, Naše planine, 1951, br. 2, str. 63]

Štafeta

Putovanje Titove štafete bio je u to doba velik društven pa i planinarski događaj.

Vrlo ukusno uređena tribina naročito je privlačila pozornost prolaznika velikom maketom Jugoslavije, na kojoj su reljefno istaknute naše najviše planine od Triglava preko Medvednice, Velebita, Prenja, Durmitora, Sare i Kopaonika do Beograda, vezane crvenom vrpcem smjera štafete. Pokraj šatora i planinarskih pomagala nalazila se logorska vatra iznad koje se ističe poprsje Maršala Tita. Par minuta poslije 17 sati čuli su se iz Jurišićeve ulice zvukovi glazbe, koja je stupala na čelu povorke od oko 150 planinara i planinarki, sa planinarima-pionirima II. muške gimnazije, učesnika u prijenosu štafetne palice od Podsuseda preko Medvednice u Zagreb. Na tribini je predao štafetu alpinista Dušan Krotin predsjedniku Planinarskog saveza Hrvatske Bošku Ivanoviću, koji je učesnike pozdravio toplim riječima i pročitao pismo drugu Maršalu...

[Planinarska Titova štafeta, Naše planine, 1951, br. 3, str. 93]

Planinarsko prenošenje štafete bilo je ponekad i po život opasno.

Ovdje su je preuzezeli alpinisti Alpinističkog odsjeka PD Zagreb u 11 sati i krenuli prema jugoistočnoj stijeni Kleka. Stijena je bila pokrivena gustim oblakom i vjetar je tjerao sitne kapljice kiše u lice. Po djelomično zasneženom terenu stigla je ekipa alpinista nakon sat i pol pod stijenu i odmah započela usponom. Niz mokru stijenu padali su, od vremena na vrijeme, komadi leda. Zbog velike hladnoće i vjetra kočili su se prsti, što je znatno

Svečana tribina planinarske Titove štafete na Trgu Republike u Zagrebu, NP 1951, br. 6, str. 171

otežavalo napredovanje. Nakon nesigurnog prijelaza preko jako zasnežene jaruge, suprotstavio se »Kamin« HPD-ovog smjera, kao ozbiljan problem. Njegovim strmim i glatkim pločama, koje se obično svladavaju trenjem, tekla je voda, a mjestimično su bile pokrivenе naslagom leda. Glavna poteškoća, za prvog penjača, bio je zaobilazak 3 m duge i veoma debele ledene sige. Postojala je opasnost, da se prvi penjač sruši na glavu svog druga, koji ga je osiguravao. Nakon gotovo sat i pol uporne borbe, savladan je bio ovaj teški dio stijene, koji je visok svega oko 30 metara. Strahoviti vjetar prijetio je, da će penjače svakog časa baciti niz stijenu. Trebalo se veoma oprezno osiguravati i upotrebom klinova. Oko 17 sati, umorni i ozebli, stigli su penjači na snijegom pokriveni vrh Kleka i predali štafetu palicu ogulinskim planinarama, koji su štafetu trebali prenijeti do Stalaka i predati je članovima PD Senj. Zbog naglih snježnih mečava i strašnog nevremena, koje je vladalo u planinama, zakasnila je štafeta od Kleka do Senja za puna dva dana i stigla u Senj 27. III. u 17 sati, umjesto 25. III. u 17 sati.

[Put planinarske Titove štafete kroz Hrvatsku, Naše planine, 1951, br. 6, str. 170]

Kakvog je obima bilo planinarsko prenošenje štafete vidi se iz prevaljenog puta štafete.

Štafeta planinara Jugoslavije prevalila je sa lokalnim štafetama kroz Hrvatsku put od 2702 kilometra, prešavši planinskim područjima i vrhovima planina naše republike, tragom mnogih partizanskih odreda i brigada, evocirajući time uspomene na najteže, ali najslavnije dane naše nedavne prošlosti.

[H. H., Titova štafeta planinara Jugoslavije kroz Hrvatsku, Naše planine, 1953, br. 3-5, str. 150]

Istraživanje i zaštita Veternice

Špiljarska sekcija PD-a Željezničar iz Zagreba uložila je velik trud i napor u istraživanju i zaštiti spilje Veternice. Autor ova napisa je Vladimir Redenšek (1889.-1972.), koji je postao jedan od naših najznačajnijih speleologa. Danas postoji speleološko društvo koje nosi njegovo ime.

Setimo se samo do čega su doveli 1934. godine svakako dobromanjerni novinski članci sa slikama o novootkrivenoj spilji »Veternici« kod Zagreba. Rezultat je bio i više nego žalostan i sramotan. Sve je odjednom nagrnulo u tu špilju, koja je mjestimice imala prekrasne ukrase od siga; iza tih posjetilaca ostala je prava pustoš. Danas je ta špilja gola, a nešto ukrasa preostalo je samo na nepristupačnijim mjestima.

[Redenšek, V., Zaštita prirode, Naše planine, 1951, br. 4-5, str. 132]

Sekcija »Željezničara« u Zagrebu broji danas 30 članova, pa je prošle godine istražila u 46 izleta špilje okolice Gračaca, Perušića, Metka u Lici i Fužina u Gorskem Kotaru. No glavni rad je usredotočen oko uređenja špilje Veternice kod Zagreba, pa je samo ove godine zabilježila preko 400 efektivnih radnih sati. Veternica je naime mnogo stradala od uništavanja nesavjesnih posjetilaca, pa je zato društvo izradilo željezna vrata i zatvorilo špilju. Sada radi sekcija na uređaju za lakše posjećivanje špilje. Kada su u Veternici nađeni predmeti arheološke i paleontološke vrijednosti, sekcija je uvidjela potrebu, da se špilja zaštiti i sačuva za daljnja istraživanja.

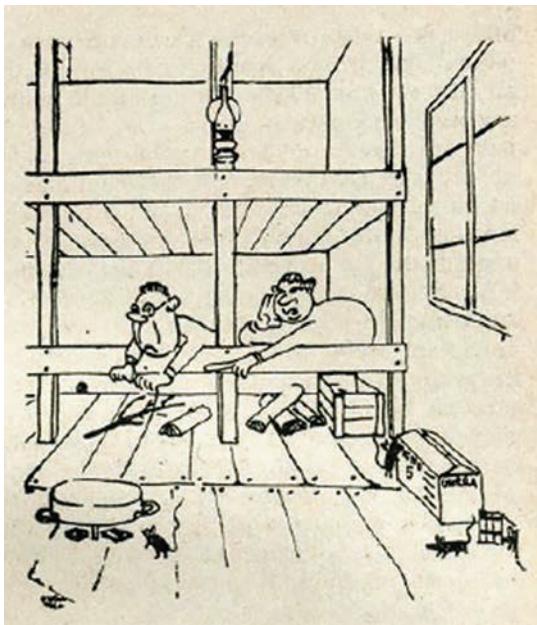
[Redenšek, V., Naše špiljarske sekcije, Naše planine, 1951, br. 3, str. 95]

Studentsko odmaralište na Puntijarki

Danas popularni planinarski dom na Puntijarki trebao je biti studentsko odmaralište.

Prije dvije godine otpočela je na Puntijarki izgradnja studentskog odmarališta i oporavilišta. Međutim, ti su radovi u toku prošle godine obustavljeni, a sada je naročitim razumijevanjem i predusretljivošću Ministarstva za nauku i kulturu, to zemljište zajedno sa djelomično već izgrađenim temeljima i preostalom građevnim materijalom stavljeno na dispoziciju Planinarskom savezu Hrvatske za izgradnju planinarskog doma.

[Planinarski dom na Puntijarki, Naše planine, 1951, br. 6, str. 179]

NP 1952, br. 11, str. 315

Planinarska postolarska radionica

Zanimljivo je da se u razdoblju oskudice planinarske opreme Planinarski savez Hrvatske bavio i obućarstvom.

Planinarski savez Hrvatske otvorio je 1. VI. 1951. u Zagrebu, Praška 6/II. radionicu za popravak planinarske obuće kao i ostale obuće kojom planinari odlaze u planine, u vlastitoj reziji. Otvaranjem ove radionice uklonjen je veliki manjak koji se stalno osjećao, jer su planinari morali davati svoje gojzerice i ostalu planinarsku obuću na popravak obućarima koji nisu znali izvršiti popravak na stručni način.

[Otvorena je postolarska radionica PSH, Naše planine, 1951, br. 7-8, str. 234]

Velebit nekad

Svojedobno popularni novinar Gerhard Ledić, poznat pod nadimkom Lutajući reporter, objavio je kratki putopis Velebitom. U to je doba sadašnji planinarski dom u Ravnom Dabru bio škola, a ni vukova na Velebitu nije manjkalo.

U Ravnom Dabru, pokraj kojeg smo prošli, ispod Čelinca i Rujićina Kuka, visokih kamenih stijena, nalazi se škola. Škola u Velebitu, u zabiti. To je mjesto gdje su pastiri i ljudi iz planine naučili prva slova. Sada tamo učiteljuje Ante Starčević.

Ima preko dvadeset mališana, koji dolaze u školu iz zaselaka i rasutih kućišta po planini. Učitelju nije baš lako ovdje u osami.. Sam sebi kuha, šije i još se brine za đake.

...

Šumar Dokozić žali se mnogo na vukove. Čine priličnu štetu, a ima ih dosta na Velebitu. Lugari ih tamane i puškom i otrovom. Država daje nagradu za ubijenog krvoloka. — Ne boje se moji lugari — nastavlja Dokozić. Samo jedan od naših lugara, Joso Devčić, koji je na najtežem i najzabačenijem dijelu srednjeg Velebita, tamo u Šugarskoj Dulibi, ubio je prošle zime 12 vukova. Lugar Dane Mažuran, zvan »Sodika«, pronašao je jednu vučju jazbinu i uzeo dva mlada vučića. Ja sam ih hranio neko vrijeme kod kuće i pokušao pripitomiti. Ali, čim su vučići bili veći, postali su goropadni. Poslali smo ih Zoološkom vrtu u Zagrebu.

[Ledić, G., Preko Velebita, Naše planine,

1951, br. 11-12, str. 332]

U to se doba još i moglo pronaći stanovnika na Velebitu, ali i njima je bilo jasno da će Velebit uskoro ostati pust.

Tog sam jutra imao sreću što sam u kolibici zatekao dvije planinke i nekoliko djece. Začudio sam se tom iznenadnom susretu sa ljudima, ali ne za dugo. U jednoj sam kolibici zatekao ženu osrednjih godina, samohranu udovicu Ivčicu Grginu sa nekoliko djece. Dok me je snebivajući se pozdravljala, kao rijetkog gosta u toj pustoši, kuhala je nešto oko vatre nudeći mi pri tom nekakav stolčić, da sjednem. Kad se je malo primirila započela mi je usput pričati svoju životnu muku. Imala je i muža kojeg je izgubila u ratu. Odveli ga, reče, nekud Nijemci, dolje sa ceste prema Brinju. I nikad više glasa od njega. Ostala tako sama sa nekoliko ovaca, koza i četvoro djece da se potuca, sa posljednjim starosjediocima ovoga kraja u ljetnim mjesecima kao i nekad po ovoj pustoj planini.

Pravi život nigdje ne poznaje velikih riječi, kako je to rekao naš A. G. Matoš.

Mala kamena kolibica pokrivena šimlom. Svega nekoliko kvadratnih metara. U jednom kutu je ognjište sa crnim komoštrama na kojima je visio lonac. Pored vatre tronoge, ožeg i par padela. Malo povrh ognjišta nekakva poličica sa nekoliko šalica i žlica, koje su virile jednim krajem ispod letve na krovištu. U drugoj polovici stana stajalo je nekoliko dasaka sa naramkom sijena i rutavi bijeli biljac. To

Kroz zapuh na Oltarima
NP 1953, br. 6, str. 195

je bio ležaj. Tako je izgledala utroba te kolibice. Pred vratima kolibe stajalo je drveno burilo za vodu oko kojega je strpljivo griskala travke stara mula. Tek kasnije opazih da je bila slijepa na jedno oko. Još i to, pomislih. Jadno kljuse!

A kako za hranu, upitah je. Slabo i nikako, odgovori mi ona. Palenta, krumpir, varenika i kise-lina. Katkada koje jaje za djecu, a kad dodu smokve onda je već bolje. A meso, upitah je. Ono se jede na rijetke petke, odgovori mi ona. — Nastavljava je dalje pričati. I sa kokošima imam vražje brige. Prokleti jastreb sve operuša što god pernato ugleda na zemlji. A ovdje ih ima tako puno. Ima bistro oko, pa sve iz zraka raspozna. I zmije pobira iz ovih glavica. Zato je koristan. Dok su se odnekud oglašavala djeca sa ovcama, požurivala je planinka sa jelom. Gladni su, dotjerat će nenapašene ovce u tor prije ručka. Tako je teško sa djecom kojoj nikad dosta jela. I košulja na njima jede. Kad svrše osnovnu školu moraju i oni nekud u grad. Nema im ovdje života.

[Modrić, I., Kroz borove gajeve Velebita, Naše planine, 1957, br. 3-5, str. 65]

Neriješeno granično pitanje

I danas je granica između Hrvatske i Slovenije na Žumberačkoj gori sporna. Spor je odavna, pa je postao i legenda.

U blizini kapele nalazi se — na podnožju gore — preko 1 metar visoki kamen, širok 1 m., a prema vrhu tubast poput šešira, koji Hrvati i Slovenci zovu »krvavi kamen«. Prema narodnom pričanju u davnini su se vodile krvave borbe između slovenskih pastira i Uskoka zbog međa i pašnjaka, u kojima je bilo i krvavih glava, ponajviše krivnjom Uskoka koji su pljačkali i Turke i domaće stanovnike, te su konačno, zajedno odlučili da odrede među, koja će biti tamo, gdje se sastanu dva mladića: jedan Slovenac i jedan Uskok, koji će poći na sv. Marka u ranu zoru prema vrhu svaki sa svoje strane. Mladi Uskok dospije prije na vrh i podje nizbrdice ususret Slovencu, gdje ih zateče slovenska komisija sa sucima, koji zaključuje da zakopaju žive mladiće, da tako nitko ne sazna da su se sastali na mjestu nepovoljnem po Slovence. U taj čas doleti za mladim Uskokom njegova vjerenica Jela, te Slovenci odvedu sve troje daleko prema uskočkoj strani, iskopaju grob, a sirota Jela skoči također u njega, a na nj navalije ovaj kamen, iz kojega, tom zgodom, iskociše tri kaplje krvi, pa se taj kamen zove »krvavi kamen«. Ne našavši Uskoci ni sudaca, ni mladića uvidješe da su prevareni, vratise se kući i nastojahu da se ipak međa ustanonovi, što bi i učinjeno. Pjesnik Hranilović u svojim »Žumberačkim elegijama« (pj. VI.) izmijenio je tu legendu tako, što su sa svake strane posli po momak i djevojka, a kad su Uskoci došli prvi ubili su ih Slovenci i pokrili velikim kamenom, koji je crven od krvi.

[Vilenjak, S., Kroz Žumberak na Sv. Geru, Naše planine, 1951, br. 11-12, str. 337]

Maksimova spilja

Na Jankovcu je uz poznatiji Jankovićev grob i Maksimova špilja, koja je u ne tako davnjoj prošlosti bila hajdučki zaklon.

»Nedaleko Jankovićeva groba leži mračna i hladna Maksimova špilja, do koje ti valja poći šumom uz liticu. U ovu da se špilju zaklanjao glasoviti hajduk Maksim Bojanić iz Mrtovlaja, polja požeškoga, koji je hajdukovaod od g. 1850.—1862., kad je pao u ruke nekoga četnika Ogulinca. Maksim bijaše strašilo spahijama, ponos seljacima, za koje je više puta i porez podmirivao. Zaludu se četnici, zaludu cijeli vojnički puk spremao na razbojnika, kad mu bijaše svaka seljačka kolibica zbjeg. Kad bi ga bili zaokupili, nestalo je Maksima, kao da ga je zemlja pozobala. On je tada mirno počivao i spavao

u ovoj špilji, tu se hranio i napajao, tu primao prah i olovo. Napokon se Maksim svojom slavom razbludio i propio, pa stao dodijavati zadrugarima svoje ljubovce, ovi ga potpazili i jednoga je dana izdahnuo grješnu dušu svoju.«

[Firinger, K., Iz povijesti Jankovca na Papuku, Naše planine, 1952, br. 1-2, str. 11]

Ovčji zarobljenik

Ponekad naizgled dobroćudan susret završi nepredviđeno.

Ali ovog puta susret nije završio kao obično. Ovcama je bilo ili dosadno, pa su se poveselile društvu, ili ih je pastir naučio da im nosi soli, — kad su tako veselo i prijazno došle pred me. Bilo je ljetno, vruć dan. Ja sam imao kratke hlače i gole noge. Od vrućine i napora mnogo sam se toga dana znojio. Ovce su me za čas opkolile, da se nisam mogao kretati. Bio sam njihov zarobljenik. Pomislili biste, da nije velika neprilika biti zarobljenik ovakvih dobroćudnih i blagih stvorova, ali bilo je ipak neprilično. Ovce su osjetile slan okus mojih nogu, pa su me stale milo lizati. Upravo su se otimale za mene, koja će me bolje olizati. Ovo me je milovanje jako škakljalo, ali kako ih je bilo oko mene mnogo, nisam mogao uteći. Nije mi preostalo drugo, nego da dižem sad jednu, sad drugu nogu i da se smijem. Tek kada su zadnji ostaci soli bili skinuti sa mojih nogu, mogao sam se oslobođiti. Moj suputnik, koji je čitav prizor gledao iz daljine, nije se mogao dosjetiti o čemu se radi, pa se čudio mom ponašanju i tako vedrom raspoloženju. Kasnije smo se mnogo puta zajedno smijali ovom neobičnom događaju.

[Svoboda, M., Moji susreti sa životinjama, Naše planine, 1952, br. 3-4, str. 91]

Skijaški pothvat po nalogu

Za pretpostaviti je da su članovi niže navedene patrole znali da su nedaće na putu mnogo manje od onih koje ih čekaju ako ne izvrše nalog.

Švicarski Časopis »Les Alpes« donosi vijest talijanskog časopisa »Lo Scarpone« o jednoj sovjetskoj patroli, koja je po nalogu Ministra unutrašnjih poslova SSSR-a izvršila primjeran skijaški pothvat, prešavši na skijama čitav Sibir od jezera Bajkal do Urala za 180 dana. Ova ekipa je prevalila put od 8994 km.

[9000 km na skijama, Naše planine, 1952, br. 3-4, str. 104]

Hej-lop

U planinarskim školama uči se da je povik hej-lop pouzdan planinarski zvuk dozivanja. Ponekad to baš i nije tako.

Na strmom kamenitom terenu, okružen maglom, posve sam izgubio orijentaciju. Stao sam dozivati Vladu, no jedini odgovor bila je moja vlastita jeka. Dozivao sam tako neko vrijeme, kad najednom opazim da mi je jeka postala višestruka, pa da mi se javlja čak i onda kada ja nisam zvao. Doskora se u magli ispod mene i sa svih strana orilo ime Vlado. Zapanjeno slušao sam neko vrijeme i tek kada sam čuo karakteristične zvižduke, uobičajene znakove albanskih pastira, dosjetio sam se da se to zabavljaju na naš račun. Upotrebio sam zatim zov hej-lop, ali je ubrzo bio i on prihvaćen, pa se doskora na daleko, s obje strane granice, razlijegalo silno dozivanje i zviždanje. Sjeo sam bespomoćno na jedan kamen, žečeći svako zlo nepozvanim pomagačima, i čekao što će biti dalje. Poslužila mi je sreća. Magla se na čas razrijedila i nedaleko od sebe opazio sam granični kamen.

[Poljak, Ž., Prokletije, Naše planine, 1952, br. 5-6, str. 116]

Planinarski smještaj

Planinari su navikli spavati u skromnim uvjetima. Ponekad i previše skromnim.

Po drvenim stubama, od kojih je svaka škipala u svom vlastitom tonu, ušli smo u mračni hodnik, gdje bi po uputama morali naći našu sobu. Pipali smo naokolo ali smo mjesto kvake svuda napisali samo zid od pletera. Na jednom mjestu dao se pleter malo pomicati i tu smo naslutili vrata. Uprli smo malo jače i upali u jednu sobu, čiji su nam stanovnici razjasnili, da nismo pogodili vrata, nego da smo srušili njihov zid, ali su nas rado uputili do naše sobe. Spavali smo ugodno, jedino nam je bilo nešto prevruće, jer se prozori iz nepoznatih razloga nisu dali otvoriti. Ujutro smo konstatirali da su zabijeni čavlima.

[Poljak, Ž., Prokletije, Naše planine, 1952, br. 5-6, str. 116]

Udobnost smještaja planinari ponekad pokušaju povećati dosjetljivim napravama.

Noćas su, izgleda, i miševi poduzeli odlučan napad na naš dvopek, jer do nas dvojice na ležajima neprekidno dopire ustajno i ritmičko struganje i pucketanje sa police, koje nas je konačno oko jedan

sat u noći prisilio da predemo u protunapad. Nakon što su nam miševi umakli kroz rupe izdubene u zidu, namjestili smo im na podu veliku zdjelu, koju smo podbočili na jednom kraju sa malim kolčićem, povezanim dugačkom zamkom sve do naših ležaja, a pod zdjelu smo im stavili mamac u obliku toliko primamljivog dvopeka, i postavili se u noćnu zasjedu. Nakon kratkog vremena imali smo već prilike vidjeti da naš patent doduše dobro radi, ali nešto presporo, jer je rezultat prvoga lova bio negativan. Pošto nam je jasno da nam ta taktika neće donijeti uspjeha moramo slijedećih dana pronaći sve njihove prilaze u kuću i začepiti ih, jer inače miševa u kući nema, nego dolaze izvana iz kamenja.

[Mihaljević, K., Sa penjačkim užetom po Prenju i Velebitu, Naše planine, 1952, br. 11-12, str. 308]

Toponimi i planinarsko nazivlje

Vražja pećina (danasa poznata pod nazivom Popovdolska pećina) nedaleko Okića u Samoborskom gorju ima svoju legendu.

Neka žena stara 60-tak godina tumači da je spomenuta pećina, koja se vidi iz sela, »Vražja pećina«, no narod je danas zove »Piljena pećina«, jer je sva kao propiljena, t. j. propucana. Ispod nje nalazi se čistina »Vražji vrčak«, na kojoj se je vrag rotio s vješticama, koje su »jahale na metli«. Na tome mjestu pokušao je neki nebojaš sjednuvši na drveni točak — ogradu protiv nečastivoga — da zadobije đavolovo povjerenje i blago.

[R., Đ., V., S., U potrazi za Vražjom pećinom, Naše planine, 1952, br. 9-10, str. 286]

Iako je Sljeme tek najviši vrh Medvednice i danas se najčešće kaže »Idem na Sljeme« pri čemu se zapravo misli na Medvednicu.

Pod pojmom »Sljeme« razumijevali su učitelji, tada, čitavu središnju grbinu Medvednice, otprije od »Kamenih svatova« do lazanske previje, kuda je sedamdesetih godina, za banovanja »bana pučanina« Ivana Mažuranića izgrađena čvrsta Kamenita cesta iz Kaštine preko Laza u Mariju Bistrigu.

[Blašković, V., Preteče HPD u Hrvatskoj, Naše planine, 1953, br. 3-5, str. 115]

Mnogi toponimi na Medvednici su zaboravljeni ili su promijenili značenje.

Potrebno je napomenuti, da su se tokom pola vijeka pojavila nova imena za neke predjele, vrhove i stijene na Medvednici, a stara su imena bačena

Planinarska hrana

mora zapremati mali prostor, mora se brzo i lako prirediti, imati ugordan okus i veliku hranjivu vrijednost, a kod toga biti lako probavljiva. Time što hrana unosi u tijelo korisne sastojine biti će rad probavnih organa olakšan, pa će tijelu ostati više energije za vanjsku djelatnost.

LAKOMALT

ukusna koncentrirana okrepljiva hrana odgovara svima ovim zahtjevima, pa je zato kao najpodesniju hrani planinari osobito cijene i vole.

Reklama za planinarsku hranu,
NP 1953, br. 6, str. 222

u zaborav. Činovnička livada bila nam je poznata pod »vrtovi«, jer su tu stvarno prije I. svjetskog rata, a neko vrijeme i poslije njega, bili vrtovi, koje je obrađivao lugar-opskrbnik planinarskog doma. Za Pronjačke stijene čujemo danas »Horvatove stijene«. »Glog« je općenito zamijenjen sa Medvedgradskim sedlom. Vrh »Čep« zapadno od lugarnice na Oštrici nije lugaru — novajliji — poznat pod tim imenom. Glavni vrh »Bistra«, ime koje se najduže održalo u selima na zagorskoj strani planine, već odavno je zamijenjen nazivom »Sljeme«. Svaku jaču strminu vole planinari nazivati »prasicom«, a stvarno to ime postoji samo za strminu na usponu od gradske pilane do sedla »Njivice«. Lugarnica »pri Hunjki« već odavno je promijenila ime u »Rauhovu lugarnicu«, premda je poslije Rauha promijenila već dva vlasnika, a ima već gotovo dva decenija što je srušena. Danas se pod Rauhovom lugarnicom razumijeva ona privremena baraka, što je između ratova bila postavljena sučelice staroj Rauhovoj lugarnici, ali na kaptolskom tlu. Naprotiv, Kaptolskoj lugarnici vraćeno je staro ime »lugarnica na Gorščici«. Imena kaptiranih vrela nestala su, kao što su nestala i vrela

sa površine šume. »Bažulovka« ime je proplanka južno ispod Tomislavovog doma. Tim imenom označuje se danas skijaški put što od odnosnog proplanka vodi na Glog odnosno Medvedgradsko sedlo, a proplanak sam ostao je bezimen. »Sljeme« kao sinonim za Medvednicu upotrebljavalo se već i pred pola vijeka. Ovakvih promjena, odnosno zamijena imena bit će i ubuduće, jer svaki značajniji događaj u planini te nepoznavanje postojećih imena i naziva, a naročito uslijed pomanjkanja dobre priručne karte Medvednice, nužno dovodi do uvođenja novih imena, koja momentano odgovaraju nastaloj promjeni.

[Lipovščak, I., Pola vijeka po Medvednici, Naše planine, 1954, br. 12, str. 463]

I danas planinare ponekad bune nazivi Lipa i Rog u istočnom dijelu Medvednice. Autor članka je hrvatski povjesničar, geograf i kartograf Mirko Marković (1929. – 2009.).

Da zaključimo. Istočni dio Medvednice završava sa dva istaknuta vrha u smjeru zapad – istok, udaljena ni puni kilometar hoda po grebenu. Taj masiv Medvednice zove se Lipa, a sastoji se od zapadnog vrha, kojega narod u selu Čučerju pod samim vrhom zove Lipa, a visina mu kao i ime nije uneseno u jugoslavenskoj specijalnoj karti, već je samo naznačen horizontalama i određen sa preko 740 m. Taj vrh premjerio sam i utvrdio da je visok 742 metra. Na njemu je danas trošna trigonometrijska oznaka, a obrastao je sa svih strana gustom niskom vegetacijom. To je najviši vrh čitavog masiva Lipe, — i kao takvoga trebali bi ga mjerodavni i označiti na karti. Istočni vrh Lipe zove se Rog i to je najistočniji vrh Medvednice u grupi Lipe, a visok je 709 m. Vrh je vrlo markantan i pomalo dobiva alpski karakter, iako uspon na njega sa sedla ne traje ni 5 minuta. Vrh je bio označen trigonometrom, koji je propao ali je ostao vidljiv podzemni signal. Sa sviju se strana naglo ruši u doline, a pruža odličan razgled na sve strane. U narodu se čuje riječ Strmina za istočnu stranu Roga. Dakle ispraviti nam valja samo to, da je na Lipi najviša kota Lipa (742 m), a ne Rog (709 m) kako se je to dosada u planinarskim krugovima držalo.

[Marković, M., Koji je najviši vrh Lipe, Naše planine, 1955, br. 4, str. 261]

Akademik Gušić u osvrtu na objavljeni priručnik Kroz visoke planine skreće pozornost na važnost planinarske terminologije.

Za takav veoma složen posao potrebno je odlično poznavanje vlastitoga jezika, njegovih glasovnih zakona i obilja narodnih izraza, koji još ni izdaleka nisu kod nas istraženi i poznati. R. Badjura, najmarljiviji naš sakupljač takvih narodnih naziva za područje slovenačkog govora, mogao je samo za različite vrste snijega utvrditi više od 150 naziva, a za prijevoj punih 27 termina! Ipak bi upravo ovaj pokušaj naših autora mogao biti opomena našim planinarskim forumima, da se u zajednici sa našim geografsima, etnografsima i jezičnim stručnjacima već jednom ozbiljnije pozabave problemom terminologije, bez koje je daljnji razvitak naše planinarske literature veoma otežan.

[Gušić, B., Zgaga-Gropuzzo: Kroz visoke planine, Naše planine, 1953, br. 1-2, str. 51]

Bilo je i šaljivih prijedloga definicije planinarskog nazivlja.

Svicarski planinarski mjesecnik »Les Alpes« prenio je iz holandskog jubilarnog lista povodom 50. godišnjice nizozemskog planinarskog društva izvadak iz šaljivog planinarskog rječnika.

Domovi i skloništa služe prvenstveno kao baza opskrbniku, a inače se u njima može dobili i čaj. Većinom se u domovima može prenoći, a ponekad iznimno i spavati.

Kompas, visinomjer i zemljovidne karte koristimo u pravilu kad zalutamo. Korištenje ovih onda obično uzrokuje još veću dezorientaciju.

Ruksak ili naprtnjača omogućuje i olakšava nam pognuti držanje, koje karakterizira i doliči skromnosti planinara.

Vodič planinarski je čovjek koji bez vodiča hoda po planinama, nosi zeleni šešir sa značkama, obično je dobrodušan i bez novaca, podržava ravnotežu drugih uz naplatu, ima zdrava pluća i noću obično hrće — kad spava.

Vrh brijege postoji radi toga, da se lakše razlikuje uspon od silaza, a služi za smještaj upisne knjige i eventualno štampiljke.

[F, M., Planinarske definicije, Naše planine, 1954, br. 4, str. 191]

»Kon-Tiki« ili »Srnek«?

Pri svršetku ove obnove, objavljeno je i ime izletišta. »Kon-Tiki« je strano ime, koje će skoro pasti u zaborav, a osim toga otkako je ova šumska oaza kultivirana, njoj također ni ovo ime više ne odgovara. Sjetih se, da su se ovdje pod teškim krošnjama starih crnogorica, zaštićene od snijega i hladnog

vjetra, nekad najviše zadržavale srne, da su se iz jasala hranile sijenom, što su ga lugari donosili uoči zime. Tu je njihova prava domovina i zbog toga sam tom kraju dao ime Srnec. Kad sam o tome raspravljaо, mlađa je generacija bila za »Kon-Tiki«, dok su se stariji više slagali za narodno ime Srnec. Da bih udovoljio jednim i drugima, na stablo sam objesio tablicu s imenom »Srnec«, a podno toga ostavio Kon-Tikijevu glavu. Izletište Srnec dobilo je i svoj posebni žig, koji se sa žigom Medvednice i stubišta nalazi u Rauhovoj lugarnici.

[Horvat, V., 500 stuba i njihova okolina, Naše planine, 1958, br. 4, str. 210]

Predsjednik PDZ-a Ivan Pačković govori o budućim zadacima društva, NP 1958, br. 4, str. 206

Planinarski muzej u Zagrebu

Činilo se tada da će Planinarski muzej u Zagrebu uskoro otvoriti svoja vrata.

Misao o planinarskom muzeju u Zagrebu nije nova. U raznim oblicima javlja se ona već odavnina. Osobito je živa bila prije dva decenija, kad se najozbiljnije domišljalo na gradnju velikog planinarskog Doma usred Zagreba, tamo negdje na krajnjim obroncima Medvednice u Tuškancu (na početku Sofijina puta), ali onda je uz ostale poteškoće došlo i do požarne katastrofe Tomislavova doma na Sljemenu, trebalo je prikupljati finansijska sredstva za obnovu tog važnog planinarskog hotela, a planinarski muzej prekrila je – šutnja. Prema tome moj prijedlog na Savjetovanju Planinarskog saveza Hrvatske 27. XI. 1949., da se načelno odobri osnivanje planinarskog muzeja u Zagrebu i otpočne s prikupljanjem svega što dolazi u obzir za muzej i arhiv, nije nikakova moja originalna zamisao nego svjesna podsjetna inicijativa i transmisija jednog starog, dobrog i korisnog nastojanja da u planinarskom i uopće društvenom životu Hrvatske ostvarimo ustanovu, koja će neosporno značiti kulturnu dobit.

Uvjeti za ostvarenje te zamisli svakako su danas najpovoljniji i zato sam uvjeren da će naš planinarski muzej, prvi takve vrsti na jugoistoku Evrope, u jubilarnoj 1954. godini, kad ćemo proslavljati osamdesetu godišnjicu organiziranog hrvatskog planinarstva, uistinu biti lijepa i vrijedna stvarnost.

[Blašković, V., Planinarski muzej u Zagrebu, Naše planine, 1953, br. 1-2, str. 48]

Tomislav Jagačić

Prvo radno mjesto poznatog planinara Tomislava Jagačića bilo je u Kutini. Ubrzo po dolasku osnovao

je planinarsko društvo koje je za vrijeme njegovog boravka u Kutini bilo jedno od najaktivnijih i prosjekom godina najmlađih planinarskih društava.

Na inicijativu nastavnika osmogodišnje škole u Kutini druga Jagačića, održali su prof. Vladimir Blašković i Petar Lučić – Roki, krajem mjeseca prosinca prošle godine, predavanje O planinarstvu i o Dinarskim planinama sa kolor-diapoziтивima. Predavanja su se održala u dvorani kina, a u okviru Narodnog sveučilišta. Dvorana je bila dupkom puna, a iz razgovora sa prisutnima, a naročito sa omladinom, moglo se zaključiti, da će se u Kutini uskoro osnovati planinarsko društvo. Tako je i bilo. Nekoliko dana iza ovog posjeta osnovano je Planinarsko društvo »Jelen Grad«, koje svojim sastavom daje mnogo nade za uspešan rad.

[R., Osnovano je planinarsko društvo u Kutini, Naše planine, 1953, br. 1-2, str. 62]

Zanimljivo je da je opisano predavanje zamalo propalo.

Pošao sam u Zagreb do Saveza planinarskih društava, upoznao se s drugovima, drugom Perom Lučićem... Prof. Blaškovića sam već od prije poznao. Dr. Rendulić mi je dao slike. Tako, radi propagande, jer 16. prosinca 1952. doći će predavači iz Zagreba. Donijet će filmove, projekcije u boji...

A, 16. prosinca, kao za inat, počeo je padati snijeg, koji je prekinuo telefonske žice.

Zovem poštu. Halo! Trebam Zagreb.

Nema veze — odgovaraju mi. Predavanje je objavljeno. Dogovorili smo se. No, hoće li doći? Evo, ovaj vražji snijeg, baš je danas morao pasti. Koliko je ulaznica raspačano, pitam. Oko 200. Već je 4 sata. A, ako ne dođu? Pa, što? Nevrijeme, snijeg — vis maior. Ali ne. To se ne smije dogoditi.

U pola 6, navečer zaustavio se auto pred čitanicom, kako je bilo dogovorenog. Potrčao sam na ulicu. Došli su prof. Blašković i Pero Lučić, urednik »Naših planina«. Situacija je spašena.

A navečer? Dvorana kina Moslavina bila je dupkom puna. Svi su nestrljivo čekali prvu riječ o planinarstvu u Kutini. Govorio je najprije prof. Blašković, a zatim je drug Lučić »poveo« sve prisutne kroz lijepu projekciju u boji planinama Gorske Kotarske, preko Velebita, sve do Biokova.

[Jagačić, T., Da se upoznamo ..., Jedno novo planinarsko društvo, Naše planine, 1953, br. 3-5, str. 135]

Planinarski vodiči

Zamisao kakvih bi značajki trebali biti planinarski vodiči nije se puno promijenila.

Kakva svojstva treba da ima dobar planinarski vodič? Prije svega onaj, koji preuzima odgovornost, da vodi druge do jednog određenog cilja, mora taj cilj i put do njega točno poznавati. Nikako se ne može i ne smije dogoditi, da netko vodi nekamo, gdje je nesiguran — ili čak gdje sam nije bio!

...

A onda treba još osim znanja i puno dobre volje, puno strpljenja sa ljudima. Vodič mora povjereni vođenje izvršiti sa ljubavlju, prijaznom susretljivošću, drugarskim pomaganjem i savjetovanjem, vodeći brigu o svakom pojedinom članu grupe. Ne bi se smjelo dogoditi, da se vodič odvoji, niti on bilo koga ostavi i napusti.

...

Konačno, potrebno je naglasiti, da obrazovanje jednog kadra vodiča u planinarskim društvima ne znači stvaranje nekih profesionalaca, koji vode za plaću ili nagradu. Planinarsko vođenje je služba narodu, a najbolja nagrada vodičima je zadovoljstvo i svijest, ne, da osvajaju vrhove zbog vlastitog užitka i da vode sebi za zabavu, nego da pridobivaju šire mase za planinarstvo i na planinarskim izletima otkrivaju ljudima prirodne ljepote da upozoruju na zaštitu šuma, prirodnih rijetkosti, bilja i životinja, te na taj način daju svoj prilog upoznavanju zaista lijepu naše domovine!

[Domjanić, N., Planinarski vodiči, Naše planine, 1953, br. 3-5, str. 133]

Za razliku od vodiča koji odgovara opisu iz prethodnog teksta, ponekad su vodiči upravo suprotnost togu.

Jer, šta bi vi, na primjer, napravili, da ste se našli u takvom nevremenu kao član naše ekspedicije usred planine, gdje u ovakvoj noći jedinu rasvjetu pružaju gromovi i munje? Sigurno ono isto što i mi, to jest, pitali bi uzrujano svog vodiča koji vam je još u selu garantirao, da ćete za dva sata stići u dom: »Pa dobro, zaboga, da li vi uopće znate gdje smo i gdje je planinarska kuća?« On (flegmatično): »A o'klen ja da znan?«

[Sarović, N., Jedna botanička ekskurzija na Bačić Kuk, Naše planine, 1955, br. 2, str. 104]

Zaštita Medvednice

Unatoč brojnim inicijativama, pa i pokušaju da se Medvednica proglaši Nacionalnim parkom, malo je toga na zaštiti Medvednice doista i učinjeno. Međutim, dovoljan je bio jedan kratki posjet Medvednici da se stvari naglo pokrenu s mjesta.

Na ovu predstavku PSH izašao je lično na Medvednicu i predsjednik NO grada Zagreba drug Večeslav Holjevac, koji je, mimogred rečeno, i sam dobar planinar i ljubitelj prirode, pa je odredio da se odmah obustavi svaka daljnja sječa, a slijedećih dana bila je već održana u tajništvu IO NO grada Zagreba konferencija na kojoj su prisustvovali predstavnici svih zainteresiranih ustanova, vlasti te Planinarskog saveza Hrvatske. Tom prilikom je zaključeno, da se osnuje poseban odbor za Medvednicu u koji bi ušli predstavnici raznih zainteresiranih ustanova, Planinarskog saveza Hrvatske, te stručnjaci gradske šumske uprave. Taj bi odbor, kao podorgan Vijeća gradana za komunalne poslove, rješavao sva pitanja Medvednice, a ujedno bi imao zadatak da izradi pravilnik o upravljanju šumama na Medvednici kako bi se one sačuvale i postepeno pretvorile u visoku staru šumu.

[Lipovšćak, I., Zaštita šuma na Medvednici, Naše planine, 1953, br. 6-7, str. 209]

Klečke vještice

Danas su klečke vještice zabavna turistička atrakcija. Nekad, međutim, s njima nije bilo šale.

Tko još ne pozna Klek? Tko još nije barem čuo za njega ili čitao o njemu? Stjenovita i neobična njegova »glava« oduvijek je uzbudivala maštu primitivna i neuka čovjeka, pa je zato razumljivo, što 1878. god. piše Vjekoslav Klaić: »Neima jamačno brda ni planine u Hrvatskoj, a možda

u cijeloj trojednoj kraljevini, o kojoj bi se u puku više bajalo i pri poviedalo, nego što se pri povieda o Kleku, što no leži u ogulinsko-slunjskom okružju nedaleko Oguština. U svojoj bezazlenoj lahkovjernosti pri povieda si narod, kako tamo čarobnice sa sviju strana na skupštinu dolaze, a poslije skupštinu kolo plešu; dapače ista Kranjska šalje tamo četu svojih jašimetala. Drugi opet otresav se ovakovih bajka, kojimi si prosti puk radnju osladjuje i razgovore začinja, pri poviedaju kao nedvojbeni pojav, kako se od nebrojenih rojeva pčela, kojim Klek za košnicu služi, stienom med ciedi. Kad bih se bio, bivši djetetom, kojom zgodom izpod Kleka zaputio, bio bih ga i sam prekrstiv se, sa: daleko ti kuća! pozdravio. Nu u sadanjoj svojoj dobi poželih tim većma, da se s njim upoznam, što sam za mlada toliko čuo o njem pri poviedati. Godine 1865. udesila mi se zgoda, te mi se želja izpunila.« (Vjekoslav Klaić »Prirodni zemljopis Hrvatske«, Zagreb, 1878., str. 124.)

[Blašković, V., Jedan stari opis ogulinskoga Kleka, Klek, čudnovat stjenjak kod Oguština, Naše planine, 1953, br. 8-9, str. 253]

Velebitski hajduk Lazo Škundrić 1889. godine,
NP 1960, br. 1, str. 22

Risnjak je proglašen nacionalnim parkom

Na svojem V. zasjedanju održanom u rujnu 1953. godine, Sabor NR Hrvatske usvojio je prijedlog Hrvatskog prirodonosnog društva i proglašio je područje Risnjaka nacionalnim parkom.

[Bertović, S., Risnjak – naš novi nacionalni park, Naše planine, 1954, br. 2, str. 52]

Planinarska bibliografija

U više se navrata pokušalo izraditi planinarsku bibliografiju. Uzme li se u obzir da u doba niže navedenog napisa nije bilo informatičke opreme te je sve trebalo raditi ručno, nije čudo da su svi pokušaji vođenja planinarske bibliografije prije ili kasnije zamrli.

Planinarska bibliografija. Pretresajući mogućnosti što dostojnije proslave 80-godišnjice planinarskog društva u Hrvatskoj, članovi PD Željezničar zaključili su da izrade bibliografiju planinarskih časopisa. Bit će obuhvaćeni »Hrvatski planinar« i »Naše planine«, te »Planinski Vestnik«, a po mogućnosti i ostali planinarski časopisi. Ovom bibliografijom članovi PDZ-a žele, da učine pregled članaka o našim planinama, o kojima se tokom 80 godina pisalo, kao i pregled članaka iz raznih grana nauke, koje su u užoj vezi s planinarstvom, kao

geografija, geologija, meteorologija, botanika i t. d. Bibliografija će od sredine o. g. izlaziti kao dodatak »Našim planinama«, a kasnije će biti tiskana kao posebni otisak (separat).

[Z., Z., Vijesti iz PD »Željezničar« – Zagreb, Naše planine, 1954, br. 2, str. 91]

Neposlušni vagon

Putovanja do planinarskog odredišta u ono doba bila su nepredvidiva avantura.

Početak je već bio slab. Mala se lokomotiva oglasila, stresla se i odlučila da krene. Ali nije daleko: jedan se vagon sjetio da isklizne iz tračnica i tuk.. tuk.. tuk.., nastavio kretanje po pragovima. Stali smo. Što sad? — Ni po muke! — Izišao je strojvodja i ložač, podmetnuli su neposlušnom vagonu jedno drvo, gurnuli ga malo, i kotači su opet zadowoljno drndali po tračnicama. Ali s neposlušnim vagonom nije bilo lako; u slijedeća tri kilometra iskočio je još četiri puta, a onda su ga za kaznu izbacili iz kompozicije, i nastavili dalje.

[Zupanc, D., Golubić, S., Po jugoistoku i jugu naše domovine, Naše planine, 1954, br. 5, str. 197]

Naručite planinarski kalendar za 2019. godinu!

Sredinom studenoga iz tiska izlazi atraktivan zidni kalendar HPS-a za 2019. godinu s odabranim fotografijama iskusnog planinarskog fotografa Tomislava Markovića. Uz slike planinske prirode, u kalendaru je pregled svih važnijih akcija u sljedećoj godini. Cijena kalendarja je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendarja, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i poštanski troškovi. Format kalendarja je 48 × 33 cm, a tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja.

Narudžbe se primaju putem:

- web-trgovine – www.hps.hr
- e-maila: uredhps@hps.hr
- tel./faks 01/48-24-142
- tel. 01/48-23-624

5 Svibanj 2019

PONEDJELJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SRBIJADA WEDNESDAY	CETVETAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUTORA SATURDAY	NEDJELJA SUNDAY
					1	2
				3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

KALENDAR SVIBANJ

1. Mlado ječe na Vrbu Učku (novegađaš) gospodin planinara, PD Opatija, Opatija •
PD Kninograd, Lomović PD Lišine, Matulji •
6. - 8. novogađaški pokončni planinarski prijevoz, PD Ljubuški, Ljubuški •
Ljubuški • 6.1. Šampajac na bedemima hrvatske • 6.1. Šampajac na bedemima hrvatske, Stanića planinarski vodstvo, Šibenik •
Split • 7.3. Šestnaestogodišnji prijevoz hrvatskih mladih Belišće, HPP Belišće, Belišće • 7.3. Planinarski sabor na Kukici, HPP Čak, Opatija • 7.3. Šestnaestogodišnji prijevoz hrvatskih mladih Belišće, HPP Belišće, Belišće • 13.-14.1. Dan HPP-a Malinska, Kastel Štaff, HPP Malinska, Kastel Štaff • 13.-14.1. Ženski pokončni prijevoz, PD Šibenik, Šibenik • 13.-14.1. Ženski pokončni prijevoz, PD Vratar - Martinci, HPP Vratar, Duga Resa • 14.-15.1. Tradicionalni prijevoz hrvatskih mladih Belišće • 14.-15.1. Novogađaški prijevoz, PD Žrnovnica, Novigrad • 15.-16.1. Šestnaestogodišnji prijevoz hrvatskih mladih Belišće, PD Žrnovnica, Novigrad • 21.-1. Vježbavati na Krištu, HPP Čak, Opatija • 21.-1. Ženski pokončni prijevoz, PD Šibenik, Šibenik • 21.-1. Ženski pokončni prijevoz, PD Jelsko, Trsat • 27.1. Planinarska mreža u Varaždinu HPP MTC Varaždin • 27.1. Šestnaestogodišnja pokončna vježba na Kukici u Pakracu, PD Paški Polje • 28.1. Sabor na Orljevom grebenu (svetovanje kampmajača), HPP Orljevo, Kozarska Dubica • 28.1. Ženski pokončni prijevoz (mladički), HPP Štefanovac, Đurđevac • 28.1. 28. i 29. zimski uspon na Vježbici, PD Štefanec, Oštrelj

Hrvatski Planinarski Savez
Kozarčeva 22, Zagreb
www.hps.hr - hps@hps.hr

9 Rujan 2019

PONEDJELJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SRBIJADA WEDNESDAY	CETVETAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUTORA SATURDAY	NEDJELJA SUNDAY
2	3	4	5	6	7	1
9	10	11	12	13	14	8
16	17	18	19	20	21	15
23	24	25	26	27	28	22
30						29

KALENDAR RUJAN

1. Mlado ječe na Vrbu Učku (novegađaš) gospodin planinara, PD Opatija, Opatija •
PD Kninograd, Lomović PD Lišine, Matulji •
6. - 8. novogađaški pokončni planinarski prijevoz, PD Ljubuški, Ljubuški •
Ljubuški • 6.1. Šampajac na bedemima hrvatske • 6.1. Šampajac na bedemima hrvatske, Stanića planinarski vodstvo, Šibenik •
Split • 7.3. Šestnaestogodišnji prijevoz hrvatskih mladih Belišće, HPP Belišće, Belišće • 7.3. Planinarski sabor na Kukici, HPP Čak, Opatija • 7.3. Šestnaestogodišnji prijevoz hrvatskih mladih Belišće, HPP Belišće, Belišće • 13.-14.1. Dan HPP-a Malinska, Kastel Štaff, HPP Malinska, Kastel Štaff • 13.-14.1. Hrvatski pokončni prijevoz, HPP Šibenik, Šibenik • 13.-14.1. Ženski pokončni prijevoz, PD Jelsko, Trsat • 27.1. Planinarska mreža u Varaždinu HPP MTC Varaždin • 27.1. Šestnaestogodišnja pokončna vježba na Kukici u Pakracu, PD Paški Polje • 28.1. Sabor na Orljevom grebenu (svetovanje kampmajača), HPP Orljevo, Kozarska Dubica • 28.1. Ženski pokončni prijevoz (mladički), HPP Štefanovac, Đurđevac • 28.1. 28. i 29. zimski uspon na Vježbici, PD Štefanec, Oštrelj

Hrvatski Planinarski Savez
Kozarčeva 22, Zagreb
www.hps.hr - hps@hps.hr

Danka i Frane Bolanča

HPD Kozjak se oprostio od svojih legendi

U Splitu je 15. listopada 2017. preminula Danka Bolanča, a 8. rujna 2018. preminuo je i njezin suprug Frane. Braćni par Bolanča bio je u pravom smislu riječi legenda planinarstva u Kaštelima. Danka je preminula u devedesetoj, a Frane u 92. godini života. U planinarski klub Split učlanili su se 1974. godine, da bi 1982. prešli u HPD Kozjak iz Kaštel Sućurca. Odmah su se zaljubili u planinarski dom Putalj te im je on postao drugi dom. Uvijek su napominjali kako su u planini osjetili snagu, nepobjedivost, radost i ushićenje da su dio prirode. Sudjelovali su u brojnim akcijama kako na Mosoru i Kozjaku tako i na drugim planinama u Lijepoj Našoj. Nosioci su naziva markacist te su stalno održavali i čistili planinarske putove Kaštel Stari – Malačka, K. Sućurac – vrh Kozjaka, Ninčevići – Sveti Jure, Klis – dom Putalj, Klis – Debelo brdo, staze na otoku Braču: Bol – Vidova gora i na otoku Hvaru: Stari grad – Jelsa, kao i transverzalu Planinarski put Dalmacije (više od 200 km).

Nosioci su značke »Planinar – Transverzalac« s prijedjenih više od stotinu planinarskih obilaznica, u Hrvatskoj, kao i u Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Crnoj Gori, Srbiji i Makedoniji. Popeli su se i na sve najviše vrhove od Triglava do Solunske glave. U Mosorovojoj akciji »100 žena na vrhu Mosora« sudjelovali su 18 puta, a 17 puta su sudjelovali u obilasku kaštelanske transverzale »Kolijevkom hrvatske državnosti«. Na otvaranju novih planinarskih putova i obilaznica bili su 72 puta. U Hrvatskoj su posjetili

ukupno 135 planinarskih objekata. Popeli su se na brojne vrhove više od 2500 metara u Prokletijama, Komovima, na Durmitoru, Pelisteru, Julijskim Alpama, Šar-planinu i drugim planinama. Njihova planinarska aktivnost zabilježena je i u poznatoj HRT-ovojo emisiji »Globalno sijelo«.

U HPD-u Kozjak Danka je vodila brigu oko uređenja okoliša planinarskog doma Putalj, a Frane je, dok mu je zdravlje dozvoljavalo, vodio brigu o našem masliniku uz planinarski put. Za svoje zasluge u planinarstvu nagrađeni su brončanim, srebrenim i zlatnim znakom HPS-a, kao i Plaketom HPS-a. Matični HPD Kozjak nagradio ih je plaketom. Planinarsko društvo Kozjak, kao i šira planinarska zajednica, bit će im trajno zahvalni za iznimian doprinos u planinarstvu.

Špirko Domljanović

Danka i Frane Bolanča na Troglavu (1913 m)

PD Gromovača iz Otočca nikad aktivnije

Planinari iz Otočca ove su godine bili iznimno aktivni. Godinu su započeli planinarskim susretom na Kleku i sudjelovanjem na 24. tradicionalnom zimskom usponu na Viševicu iznad Bribira. Veljaču će planinari PD-a Gromovača pamtitи po usponu na vrh Kamenjak na otoku Rabu i jedinstvenom vidiku na Velebit. U mjesecu ožujku održana je redovna skupština na kojoj je sudjelovalo 50-ak članova. Na skupštini je izneseno izvješće o radu gdje je, između ostaloga spomenuto pokretanje postupka legalizacije Careve kuće na Begovači i sudjelovanje Gromovače u projektu »Sigurne šume srednjeg Velebita« koji provodi HGSS Stanica Gospić. Za Carevu kuću pribavljena je uporabna dozvola, a u sklopu projekta Sigurne šume uređeni su i nanovo markirani putovi na Visibabu i na Butinovaču iz Ravnog dabra. Dogovorena je i održana radionica sa studentima i profesorima Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uz suradnju s arhitektima Loher-Pavelić radi izrade idejnog rješenja obnove Careve kuće na Begovači. Rezultat petodnevne radionice na Carevoj kući je novo arhitektonsko rješenje za uređenje planinarske kuće koja će biti modernija, funkcionalnija i potpuno usklađena s današnjim potrebama planinara i posjetitelja Velebita.

Zatim su se Gromovčani ponovno uputili na more i to na Mali Lošinj na kojem su boravili 24. i 25. ožujka te osvojili vrh sv. Mikule i Televrin ali se i jako dobro proveli uz pjesmu i ples s prijateljima iz Lošinja. Gromovčani su podržali svoje susjede iz Brinja te sudjelovali na njihovom 9. tradicionalnom planinarskom pohodu na Zarin, a nedugo zatim sudjelovali su i na memorijalnom pohodu na Korenski vrh iznad Kutereva, sela ljudi i medvjeda.

Ono s čime se Gromovčani posebno ponose je 1. opća planinarska škola koju su organizirali ove godine.

Otvorene izložbe fotografija članova PD-a Gromovača

Članovi PD-a Gromovača na Festivalu hodanja Ličko-senjske županije

Škola je započela 23. travnja i trajala do 27. svibnja, a u njoj je sudjelovalo tridesetak polaznika. Škola se sastojala od teorijskog dijela i praktične nastave. U sklopu škole organizirani su izleti na Baške Oštarije, Samoborsko gorje, Ravni dabar, Park prirode Učka te u Pećinski park Grabovača. Planinarski ispit i dodjela diplome upriličeni su u Carevoj kući na Begovači. Novopečeni školovani planinari s voditeljem škole Goranom Bukovcem, osim što su upili puno korisnih informacija, stekli nova znanja i vještine, progovorili su planinarskim jezikom, upoznali nove prijatelje, preživjeli neke od svojih strahova, prije svega su se jako dobro zabavili.

Dok su se dojmovi o završetku planinarke škole još smirivali Gromovčani nastavljaju svoje pohode i to već 2. lipnja usponom na Dinaru. Nakon toga slijedio je posjet NP-u Theth na sjeveru Albanije s usponom na najviši vrh Dinarida Maja Jezerce (alb., Maja e Jezercës) visok 2694 m. Na ovu avanturu krenuli su 21. lipnja, a

Vježba orijentacije na općoj planinarskoj školi

Članovi Gromovače u Dabarskim kukovima na srednjem Velebitu

kada su se 25. lipnja vratili u Otočac nisu mogli prestati pričati o dojmovima, doživljajima i (ne)zgodama. Osim što su tijekom uspona uživali u veličanstvenim krajolicima Prokletija, na planini su se susreli sa skupinom planinara iz HPD-a Gojzerica iz Požege koji su se istodobno uputili na vrh Maja Jezerce iz Valbone. Nakon više od 7 sati uspona požeški i lički planinari našli su na vrhu te zajedno pjevali i vijorili hrvatske zastave.

Nadalje, Gromovčani su sudjelovali u građanskoj inicijativi »Za Forticu«, odnosno volonterskoj akciji košnje, čišćenja i uređenja pristupnog puta do izletničke, povjesno-arheološke, kulturne, vjerske i turističke lokacije na brdašcu Fortica u Otočcu. Ova je inicijativa rezultat zajedničkog promišljanja tijekom

radionica programa »Aktivni u zajednici« o osnaživanju društvenog kapitala, koje je za građane Otočca provela Zaklada Kajo Dadić uz suradnju s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva. S 12 volontera Europske volonterske službe (EVS) koji su bili na dvomjesečnoj službi u Velebitskom utočištu za mlade medvjede u Kuterevu održana je radna akcija uređenja Careve kuće na Begovači, spremanje drva te izlet po Rožanskim kukovima i posjet Kući Velebita u Krasnu.

Članovi PD-a Gromovača sudjeluju na tradicionalnom usponu na Visočicu koji organizira PD Željezničar iz Gospića a odmah vikend poslije Gromovčani su se okušali i u spremanju kotlića na manifestaciji Eko-Etno u Otočcu. U međuvremenu je organiziran i izlet na Premužićevu stazu od Zavižana do Alana i poslije druženje i noćenje na Begovači. Društvo se uključilo u organizaciju 1. Hrvatskog festivala hodanja u Otočcu i Gospiću, na kojem je sudjelovalo nekoliko stotina hodača iz Hrvatske. Dana 15. rujna Društvo je proslavilo svoj dan i to usponom na Marković rudine iznad Ličkog Lešća. Na tom je usponu sudjelovalo 70-ak planinara iz raznih krajeva Hrvatske, ali i iz Nizozemske.

PD Gromovača osnovan je 13. rujna 1970. te je tada imao 30-ak članova. Danas ima više od 130 članova.

Do kraja godine ostalo je još malo vremena, no dovoljno da ovo relativno pomlađeno društvo proživi još dosta avantura i osvoji nekoliko vrhova. Planinarsko društvo Gromovača poznato je po uvijek dobroj atmosferi i želji za novim izazovima. Iako su članovi ovog društva u rasponu od 6 do 70 godina, njihova povezanost i sloga čini ih čvršćima i jačima, spremnima da osvoje svaki vrh.

Viktorija Rogić

Lički planinari na vrhu Učke

Novo ruho Kugine kuće

U subotu 5. listopada 2018. planinari gospičkog Željezničara zamijenili su na Kuginoj kući na Velebitu šest drvenih prozora i jedna vrata. Nova suvremena stolarija doprinijet će boljom zaštitom od vlastite prostorije u cijelom objektu. Ovo je već šesta veća investicija planinara u Kuginu kuću od 2000. godine, kada su objekt preuzezeli u gotovo ruševnom stanju. Svako ulaganje bilo je u vrijednosti od 30.000 kuna. Ovaj put glavni sponzor bila je Poslovница tvrtke Trohadil iz Otočca, čija su dvojica djelatnika uz pomoć trojice planinara iz PD-a Željezničar zamijenili istrošenu drvenu stolariju. Na ovaj način na zgradici je zamijenjeno ukupno 10 prozora i pet vrata. Posebno je važno uređenje zimske sobe koja je imala improvizirana drvena vrata bez brave i nepričuvljivo prozor.

Kugina kuća ima dvije prostorije za noćenje u prizemnom dijelu i to jednu s 14 mjestima za noćenje i jednu sa šest kreveta. U prvoj prostoriji su stol i klupe za sjedenje za 14 osoba i peć na drva. Uz te dvije prostorije postoji prostorija za dežurnog domara i blagovaonica opremljena s klasičnim štednjakom na drva i jednim plinskim štednjakom. U blagovaonici su još stolovi s oko 26 mesta za sjedenje. Nadalje, u potkroviju postoji skupna spavaonica s 30 madraca. Blagovaonica služi planinarima da samostalno pripremaju hranu. U zimskoj sobi postoji mogućnost smještaja pet planinara i peć na drva na kojoj se može kuhati jelo. Sanitarni čvor udaljen je 20 metara od kuće. Drva za loženje pripremaju na radnoj akciji članovi društva, voda iz cisterne služi za kuhanje i pranje, a pitka voda je udaljena od kuće 15 minuta na izvoru Težakovac koji nikad ne presušuje.

Zbog udaljenosti Kugine kuće od Gospića, nije isplativ stalni rad kuće pa se kuća za veće skupine otvara po najavi. Kuća nije opskrbljena i ne poslužuje

hranu, ali omogućuje planinarima da sami pripremaju hranu u opremljenoj kuhinji. Iz istog razloga spavaća mjesto nemaju posteljinu nego samo po jedan pokrivač, pa se planinarima preporučuje upotreba svojih vreća za spavanje.

Udaljenost planinarskih punktova od kuće su: Planinarska kuća Alan 6 sati, Šatorina (1622 m) 2:30 h, Laktin vrh (1504 m) 1:45 h, Lisac (1449 m) 1 h, sklonište Skorpovac uz Premužićevu stazu 1:15 h, Radlovac preko Smojverskih duliba 2 h, Cesarica 5 h, Budakovo brdo (1317 m) 1:45 h, Bačić kuk (1304 m) preko Budakovog brda 3 h, Planinarski dom Ravni dabar 4 h, Velinac (965 m) 3 h, Baške Oštarije 6 h. Cestovni prilaz od Štiroveča dug je 9 km, od pivovare u Donjem Pazarištu 21 km, od pl. kuće Alan 21,5 km, Karlobaga 25 km, od Gospića preko Baških Oštarija 51 km, a od Gospića preko sela Jadovna 41 km.

Tomislav Čanić

Pohod na najviši vrh Vukovarsko-srijemske županije

HPD Cibalia iz Vinkovaca već četvrtu godinu zaredom organizira planinarski izlet po obroncima Fruške gore pod nazivom »Idemo na Lisku«. Sudionici izleta lagano su hodali tri i pol sata uz vinograde, nasade suncokreta, kukuruza kroz šume i divili se vidicima prema Ilok. Put od mjeseta Radoš preko vrha Liska do Principovca dug je ukupno 10,7 km. Izlet je završio na obali Dunava uz tamburaše, fiš-paprikaš i grah.

Osim članova Cibalije, pohodu su se odazvali i članovi PK-a Gojzerice Split, PD-a Njivice Bijela (BiH), HPD-a Tikvica Županija, PD-a Krndija Našice, HPD-a Sokolovac Požega, HPD-a Sunovrat Đurđenovac, HPD-a Belišće, HPD-a Orahovica i HPD-a Sokol Feričanci, sveukupno 120 planinara.

Kod Kugine kuće

Na putu od Radoša prema Liski

Sudionici pohoda na Lisku

Inače, vrh Liska (297 m) nalazi se na zapadnom dijelu Fruške gore iznad Iloka i najviši je vrh Vukovarsko-srijemske županije. To je kontrolna točka planinarske obilaznice »Najviši vrhovi hrvatskih županija«, a nadamo se uskoro i Hrvatske planinarske obilaznice.

Igor Nađ

120 godina planinarstva u Požegi

Prvoga vikenda u rujnu održana su dva značajna događaja za HPD Sokolovac iz Požege, povodom 120. obljetnice planinarstva u Požegi. U subotu 8. rujna 2018., u Gradskom kazalištu Požega svečanom akademijom, uz prisutnost mnogobrojnih planinara, gostiju, prijatelja planinara iz slavonskih planinarskih društava te uzvanika, obilježen je veliki jubilej, a u nedjelju, 9. rujna 2018., u Požegi je održan 68. Dan slavonskih planinara.

Na svečanoj akademiji o povijesti društva, aktivnostima i ekspedicijama opširno je izvijestila dugogodišnja članica društva Katica Bartošek. Svim prisutnim

Svečana akademija povodom 120. obljetnice planinarstva u Požegi

Nastup zbora

obratili su se predsjednik Slavonskog planinarskog saveza Otmar Tosenberger, požeško-slavonski dožupan Vedran Neferović te predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog planinarskog saveza Vladimir Novak, a podršku radu Društva u ime Vlade Bobana, načelnika Općine Velika, dao je njegov zamjenik Ivica Potočanac.

Predsjednik IO HPS-a Vladimir Novak prigodnim se riječima obratio prisutnima, prenijevši pozdrave predsjednika HPS-a prof. dr. Hrvoja Kraljevića. »Ovakvu veliku obljetnicu, 120 godina planinarstva na području koje nema toliko visokih planina, koje je za sobom povuklo hrpu novih ljudi, a koji kroz ovoliko aktivnosti rade – to je sve u ovih 120 godina izuzetna stvar. Takvo društvo koje je rasadnik niza drugih planinarskih društava koje je u ovoj našoj planinarskoj organizaciji toliko raznorodna posebno se ističe kao jedno od društava koje ima svoju društvenu biblioteku kojom se prezentira i u kulturnom djelu potvrđuje Požegu i njezin naziv 'Slavonske Atene'. Želim vam da sutra na sastanku i susretu slavonskih planinara imate lijepo

Dan slavonskih planinara 9. rujna 2018.

vrijeme, ugodno druženje i da ona prijateljstva koja imate međusobno još više produbite.« – zaključio je Novak koji je u ime HPS-a uručio posebno priznanje za doprinos i razvoj hrvatskog planinarstva predsjedniku Sokolovca Predragu Livaku.

Nekoliko riječi na kraju svečane akademije uputio je i predsjednik društva Predrag Livak: »Ovo je prigoda da naglasimo tri riječi a to su tradicija, mladost i zahvalnost. Naše društvo nesumnjivo ima slavnu povijest i oduvijek je bilo vodeće društvo u slavonskom i hrvatskom planinarstvu i to zbog dugogodišnjeg predanog rada ali upravo zbog dugogodišnjih tradicionalnih manifestacija. Za svako planinarsko društvo i neku udrugu važan je i pomladak, važni su mladi članovi, ali kao i za gotovo sva planinarska društva u Hrvatskoj i u našem društvu to je velik izazov.«

Na akademiji su bili prisutni i počasni članovi društva, a veliki pljesak za osebujan govor i prisjećanje na slavnu povijest društva dobio je počasni član društva

Pohod po Požeškoj gori povodom Dana slavonskih planinara

gospodin Joža Skočir, koji je član HPD-a Sokolovac više od pola stoljeća.

Članovi HPD-a Sokolovac u nedjelju 9. rujna 2018. bili su organizatori i domaćini tradicionalnog 68. Dana slavonskih planinara. Iako je HPD Sokolovac Požega često bilo domaćin danima hrvatskih i slavonskih planinara, ovo je prvi puta da se jedna velika tradicionalna planinarska manifestacija održava u Požegi i na Požeškoj gori.

Ovogodišnji Dan slavonskih planinara održao se uz pokroviteljstvo grada Požege, i uz suorganizaciju Udruge slavonskih planinarskih udruga »Slavonski planinari«. Na ovu planinarsku manifestaciju odazvalo se oko 350 planinara iz 27 planinarskih udruga, od čega 5 iz BiH, što ovoj manifestaciji daje i međunarodni karakter.

Nakon izleta na dvije staze na Požeškoj gori različite dužine prema vlastitom izboru, ovisno o tome koliko su sati bili spremni hodati, slijedio je tradicionalni planinarski ručak te zabavno-glazbeno-plesni program. Sudionici su se natjecali i u tri zanimljive discipline: potezanje užeta, gađanje mokrom spužvom i trčanje u vrećama. Svim planinarskim udrugama dodjeljene su zahvalnice, a zahvalnice su ovaj puta dodijeljene i najmlađim sudionicima, najstarijem sudioniku i najbrojnijoj udruzi na manifestaciji.

Predrag Livak

Dinara novim putom

Cilj trodnevног godišnjeg izleta HPD-a HZZO Požega ove godine bila je Dalmatinska zagora, a baza planinarska kuća »Orlove stine« na Svilaji. U planu su bili usponi na Dinaru i Svilaju, ovisno o mogućnostima. Međutim, vremenska prognoza naslućivala je moguću katastrofu, no kako se bližio vikend, izgledalo je sve bolje. U petak, dok smo obilazili Meštrovićev mauzolej u Otavicama i izvor Cetine, nebo su prelamale duge, a subotnje nas je jutro dočekalo modrim nebom, nismo mogli vjerovati. Kako su kiše zadnjih dana bile česte i velike, makadamski put na Svilaji bio je tako loš da nas vozač autobusa nije vozio do planinarske kuće nego do kraja asfalta, do vjetrenjača, a preostala 3 km do planinarske kuće smo pješačili.

Prvoga dana upućuje se nas 22 od Glavaša prema vrhu Dinare. Krećemo polako uzbrdo. Kao vodič pokušavam ne žuriti previše, jer znam što je uspon na Dinaru. Kod izvora Gornji bunar (1000 m) su dva putokaza, jedan desno prema pl. skloništu Martinova košara, a drugi lijevo prema novom pl. skloništu Drago Grubač. Upućujemo se prema vrhu novim putom preko skloništa Drago Grubač jer tuda nismo nikada išli. Put je trasirao i obilježio PU Dinaridi iz Splita. Novo planinarsko sklonište na visini 1645 m najviši je planinarski objekt u Hrvatskoj. Sklonište je prekrasno, a put je obilježen odlično. Put je naporan jer se mora svladati 1300 metara, a vodi napornim krševitim terenom. Uspon je posve drugačiji jer je teren kamen,

Članovi HPD-a HZZO na Dinari (1831 m)

krševit, za razliku od zelenih livada uobičajenog puta iz Glavaša. Moram priznati da me uvijek zadivi novi smjer uspona na planinu na kojoj sam bila, tako je i ovaj put ponovni uspon na Dinaru bio posebno izazovan. U mojim očima Dinara je sad mnogo veća, šira, njena su prostranstva nepregledna, jugozapadna stijena gledana s gornje strane još je strmija, okomitija, veća,

zastrašujuća... imam dojam da se veličinom planina u meni uvećala nekoliko puta.

Za uspon od skloništa do vrha ima sat hoda. Nama treba i malo više jer je umor napravio svoje. Konačno dosežemo vrh, tu su geodetski stup, kutija sa žigom, a malo dalje križ. Širimo zastavu HPD-a HZZO, fotografiramo se i veselimo. Unatoč najavama, vrijeme je dobro.

Nakon pola sata boravka na vrhu silazimo s Dinare starim putom preko Martinovih košara. Usput pronađazim rascvali encijan i rascvali mrazovac. Ne bi trebali cvjetati sad u jesen, ali eto, dogodi se u prirodi iznenadeњa. Moje prijatelje sada oduševljavaju nepregledne livade. Kod izvora Gornji bunar duže se odmaramo i slažemo dojmove. Čeka nas još sat silaska šljunčanim putom do Glavaša. Skupina sa Svilaje javlja da je dosegla vrh i da su se vratili na planinarsku kuću Orlove stine. Oni su također oduševljeni ljepotom planine i vidicima s vrha.

Sretni smo jer smo bili na vrhu najviše hrvatske planine, sretni jer nam je planina to dopustila, sretni zbog novog puta koji smo prošli, novih iskustava planine koje smo doživjeli. Sretni smo i zato što su svi neozlijedeni sišli s planine. U planinarskoj kući Orlove stine čeka nas večera s posebnim specijalitetima Cetinske krajine. Tu su uštipci i sir, hroštule i baškotini kojima nas časte naši prijatelji i domaćini Sanja i Saša Miletić iz Sinja.

Nada Banović

Novo planinarsko sklonište Drago Grubač na Dinari

KALENDAR AKCIJA

- 4. 11. Martinjsko planinarsko druženje pri planinarskoj kući Belecgrad**
Ivančica, planinarska kuća Belecgrad
HPD Belecgrad, Belec
- 10. 11. Ivanečko planinarsko Martinje**
Ivančica, Ivanec
PK Ivanec, Ivanec
- 10. 11. Memorijalni uspon na Strinčjeru**
Nuncijata – Strinčjera
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 11. 11. 7. pohod na Brezovo polje, najviši vrh Slavonije**
Psunj, Brezovo polje
HPD Strmac, Nova Gradiška
- 11. 11. Kutjevačko Martinje**
Kutjevo, Krndija
HPD Vidim, Kutjevo
- 24. 11. 20. godina PD-a Bundeček**
Mursko Središće
PD Bundeček, Mursko Središće
- 30. 11. Pohod Tragom prvog izleta našičkih planinara (TPI)**
Krndija, Izletište Staklana
PD Krndija, Našice
- 1. – 2. 12. Obilježavanje 90. obljetnice HPD-a Dubrovnik na Orjenu**
Crna Gora, Vrbanj – Orjen sedlo
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 1. 12. Planinarska noć u Međimurju**
Međimurje, Gornja Dubrava
HPD Međimurje, Čakovec
- 1. 12. Planinarski divani**
Osijek
HPD Bršljan-Jankovac, Osijek
- 2. 12. Memorijalni pohod na Andinu baraku**
Papuk, Velika – Nevoljaš
PD Mališčak, Velika
- 2. 12. Prva (nedjelja) zadnjega (mjeseca)**
Krndija, Gazije
HPD Sunovrat, Đurđenovac
- 2. 12. Šumski dan na Mosoru**
Mosor
HPD Mosor, Split
- 2. 12. Ples pod maskama**
Moslavačka gora, planinarska kuća Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina
- 5. – 19. 12. Izložba najboljih planinarskih fotografija**
Foto klub Split, Marmontova 5, Split
HPD Mosor, Split
- 9. 12. 13. izlet Nepoznati Papuk uz Međunarodni dan planina**
Papuk
Udruga Slavonski planinari, Osijek i JU PP Papuk
- 9. 12. Pohod Ivanečkom planinarskom obilaznicom**
Ivančica, Ivanec
PK Ivanec, Ivanec
- 9. 12. Dan planina u Kaštelima**
Kozijak, pl. kuća Pod Koludrom, Orlovo gnijezdo, Marića staje, Sv. Ante
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
- 15. 12. Memorijalni pohod Fokinom stazom**
Pakrac – pl. dom Omanovac
PD Psunj, Pakrac
- 15. 12. Noćni pohod na Oštroc**
Samoborsko gorje, Oštroc
HPD Željezničar, Zagreb
- 15. 12. Cvjetne staze Ravne gore (tisa)**
Ravna gora
PD Ravna gora, Varaždin
- 22. 12. Božićno-novogodišnja planinarska noć**
Planinarski dom Malačka
HPD Malačka, Kaštel Stari
- 22. 12. Četiri godišnja doba – zima na Ošttri**
Ošttra (Gospic)
PD Željezničar, Gospic
- 22. 12. 18. pohod na Hahlić, planinarski oproštaj s 2018. godinom**
Podkilavac – Hahlić
PD Obruč, Jelenje
- 26. 12. Tradicionalni uspon na Snježnicu**
Snježnica, Mihanići – Kuna Konavoska – Sveti Ilij
HPD Dubrovnik, Dubrovnik

IGLU ŠPORT

Trgovina s najboljom opremom za boravak u prirodi

www.iglusport.hr

